

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

**Analýza programů politických stran v oblasti korupce
v Rusku**

Denys Gridiaiev

© 2024 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Denys Gridiaiev

Podnikání a administrativa

Název práce

Analýza programů politických stran v oblasti korupce v Rusku

Název anglicky

Analysis of political parties' programmes on corruption in Russia

Cíle práce

Cílem této bakalářské práce je analyzovat korupci v Rusku z hlediska politických programů místních politických stran. Práce se zaměřuje na teoretické základy korupce a politických stran, provádí rešerše vývoje korupce a analyzuje politické programy, včetně opatření, která tyto strany prosazují v boji proti korupci. Hlavní část práce se zaměřuje na analýzu politických programů ve vybrané zemi a jejich roli a dopad na korupci a rozvoj. Práce na závěr navrhuje, jak by mohly politické programy v Rusku dále přispět k boji proti korupci a jaké by měly být priority pro další kroky v této oblasti. Cílem této bakalářské práce je tedy porovnat a zhodnotit programy politických stran v Rusku v oblasti problematiky korupce.

Metodika

Bakalářské práce zahrnuje literární rešerši a obsahovou analýzu vybraných politických programů politických stran s důrazem na jejich přístup k boji proti korupci a jejich návrhy na řešení tohoto problému. Dále práce obsahuje závěrečné porovnání a shrnutí těchto programů.

Doporučený rozsah práce

30-40

Klíčová slova

korupce, politický program, politická strana, protikorupční boj, Rusko

Doporučené zdroje informací

HOLZER, Jan. 2004. ISBN 9788073250324.

ORTTUNG, Robert W. Corruption in Russia. Corruption in Russia [online]. 2014, (144), 2-4 [cit. 2023-05-30]. ISSN edswao.

POPOVA, Olga. Corruption, voting and employment status: evidence from Russian parliamentary elections. Corruption, voting and employment status: evidence from Russian parliamentary elections / Olga Popova [online]. 2010 [cit. 2023-05-30]. ISBN 9788073432294. ISSN 12113298.

RIEZNYK, Ganna. Politický systém Ruské federace: co říká ústava a jaká je realita? [online]. 2017 [cit. 2023-05-30]. ISSN edsndl.

ŠKOLNÍK, Milan. Corruption and Political Participation: A Review. Sociální Studia / Social Studies (1214813X) [online]. 2020, 17(1), 89-105 [cit. 2023-05-30]. ISSN 1214813X. Dostupné z: doi:10.5817/soc2020-1-89

TRUKHAN, Eduard. Fenomén korupce v Rusku [online]. 2011 [cit. 2023-05-30]. ISSN edsndl.

TULAEVA, Svetlana. How anti-corruption laws work in Russia. How anti-corruption laws work in Russia [online]. 2011, (92), 9-12 [cit. 2023-05-30]. ISSN edswao.

Коррупция В России И Перспективы Борьбы С НеЙ. Actual Problems of Economics and Law Актуальные проблемы экономики и права [online]. 2009, (1 (9)), 181 [cit. 2023-05-30]. ISSN edsrep.

Коррупция в России: состояние и перспективы. Власть [online]. 2014 [cit. 2023-05-30]. ISSN 20715358.

Сравнительный анализ стратегий по борьбе с коррупцией [online]. 2003 [cit. 2023-05-30]. ISSN edsbas.

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. Milan Školník, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 23. 8. 2023

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 3. 11. 2023

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 10. 03. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Analýza programů politických stran v oblasti korupce v Rusku" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15.03.2024

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. Milanovi Školníkovi za ochotu, cenné rady a za připomínky v souvislosti se zpracováním bakalářské práce.

Analýza programů politických stran v oblasti korupce v Rusku

Abstrakt

Práce poskytuje přehled teoretických aspektů korupce, včetně její definice, historie, druhů, příčin a negativních důsledků. Dále analyzuje historický kontext a současný stav korupce v Rusku, včetně přehledu dosavadních výzkumů a literatury k tomuto tématu.

Praktická část práce obsahuje analýzu role a vlivu vybraných politických stran v Rusku, jako jsou Jednotné Rusko, Komunistická strana Ruské federace, Liberálně demokratická strana Ruska, Spravedlivé Rusko a Jablko. Rovněž bylo provedeno studium předvolebních programů těchto politických stran na příkladu voleb do Státní dumy v různých letech. Analýza porovnává a identifikuje společná témata týkající se boje proti korupci v těchto programových dokumentech.

V poslední části jsou zdůrazněny klíčové trendy a zvláštní pozornost je věnována určení prioritních oblastí pro budoucí opatření v boji proti korupci.

Klíčová slova: korupce, politický program, politická strana, protikorupční boj, Rusko

Analysis of political parties' programmes on corruption in Russia

Abstract

The study provides an overview of the theoretical aspects of corruption, including the definition, history, types, causes and negative consequences. It also analyzes the historical context and current state of corruption in Russia, including a review of existing research and literature on the topic.

The practical part of the thesis includes an analysis of the role and influence of selected political parties in Russia, such as United Russia, the Communist Party of the Russian Federation, the Liberal Democratic Party of Russia, the Fair Russia and Yabloko. A study of the election programs of these political parties has also been made, using the State Duma elections in different years as an example. The analysis compares and identifies common themes related to the fight against corruption in these program documents.

In the end, the main trends are highlighted and special attention is paid to the identification of priority areas for future action in this area.

Keywords: corruption, political program, political party, fight against corruption, Russia

Obsah

1 Úvod	9
2 Cíl práce a metodika	10
2.1 Cíl práce.....	10
2.2 Metodika	10
3 Teoretická část práce	12
3.1 Korupce: definice, historie, typy, příčiny a důsledky	12
3.1.1 Definice korupce	12
3.1.2 Historický přehled	13
3.1.3 Typy korupce.....	15
3.1.4 Příčiny vzniku korupce	16
3.1.5 Důsledky korupce.....	17
3.2 Korupce v Rusku: historický kontext, současný stav a analýza výzkumů.....	18
3.2.1 Historická náchyllost Ruska ke korupci.....	18
3.2.2 Korupce v dnešním Rusku	21
3.2.3 Analýza existujících výzkumů a literatury.....	24
4 Praktická část práce	30
4.1 Role a vliv vybraných politických stran v Rusku.....	30
4.1.1 Jednotné Rusko	30
4.1.2 Komunistická strana Ruské federace(KSRF).....	31
4.1.3 Liberálně-demokratická strana Ruska (LDSR)	32
4.1.4 Spravedlivé Rusko.....	33
4.1.5 Jablko.....	34
4.2 Analýza předvolebních protikorupčních programů politických stran	35
4.2.1 Volby poslanců do Státní dumy Ruské federace v roce 2007	35
4.2.2 Volby poslanců do Státní dumy Ruské federace v roce 2011	38
4.2.3 Volby poslanců do Státní dumy Ruské federace v roce 2016	41
4.2.4 Volby poslanců do Státní dumy Ruské federace v roce 2021	45
5 Shrnutí výsledků a identifikace klíčových trendů	49
6 Závěr	53
7 Seznam použitých zdrojů	55
8 Seznam tabulek a grafů	61
8.1 Seznam tabulek	61
8.2 Seznam grafů	61

1 Úvod

V dnešním světě zůstává korupce jedním z nejzávažnějších a nejničivějších problémů ovlivňujících politický, hospodářský a sociální život společnosti. Její stín zasahuje do všech oblastí společenské činnosti, od zdravotnictví a vzdělávání až po podnikání a vymáhání práva. Korupce se stává zátěží pro hospodářský rozvoj, omezuje investice, podkopává právní stát a porušuje etické normy společnosti. Vzhledem k tomu se její překonání stává záležitostí prvořadého významu pro stabilitu, pokrok a spravedlnost.

V ruském kontextu se boj proti korupci stal nedílnou součástí veřejné debaty a veřejné politiky. Tento problém má vážný dopad na rozvoj země, efektivitu správy věcí veřejných, úroveň důvěry občanů v úřady a celkovou kvalitu života. V Rusku dnes prakticky neexistuje oblast společenského a hospodářského života, v níž by korupce nehrála významnou roli. Naopak, absence korupce v některé z těchto sfér je vnímána jako dočasná anomálie.

V kontextu moderních výzev a požadavků společnosti se analýza politických programů místních politických stran stává důležitým předmětem výzkumu. Pochopení mechanismů, principů a strategií, které tyto strany navrhují v boji proti korupci, umožňuje nejen posoudit efektivitu jejich činnosti, ale přispívá také k formování veřejného mínění a občanské participace na potírání tohoto jevu. V této souvislosti má studium politických programů a jejich realizace klíčový význam pro rozvoj protikorupčních nástrojů a posílení demokratických institucí v Rusku.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem této práce je identifikovat společná témata v protikorupčních programech ruských politických stran a určit prioritní oblasti pro další postup v boji proti korupci. K dosažení tohoto cíle budou provedeny následující úkoly: analýza protikorupčních programů různých politických stran v Rusku; identifikace nejčastějších témat a oblastí v těchto programech; identifikace trendů a návrh prioritních témat pro další uplatnění v boji proti korupci. Výsledky výzkumu umožní lépe pochopit současnou situaci v oblasti korupce v ruském politickém prostředí a nabídnou doporučení pro určení prioritních oblastí pro další protikorupční opatření.

2.2 Metodika

Praktická část byla zahájena rozborem role a vlivu politických stran v Rusku. Tato analýza zahrnovala zkoumání ideologických principů stran, jejich politických postojů, vnitřní struktury a hlavních problémů, s kterými se při své činnosti potýkají. Tento výzkum umožnil hlubší a komplexnější vhled do politické scény v Rusku a poskytl základ pro další pochopení programů politických stran v kontextu boje proti korupci.

Dále byly analyzovány programy politických stran z hlediska jejich přístupu k problému korupce a navrhovaných řešení. K tomuto účelu byl použit systémový přístup včetně identifikace témat souvisejících s korupcí. Analýza zohledňovala jak obecné protikorupční strategie, tak konkrétní opatření a návrhy předložené jednotlivými politickými stranami. V závěrečné fázi práce byla provedena srovnávací analýza politických programů, která odhalila společné trendy v přístupech k boji proti korupci.

Tento metodologický přístup umožnil komplexní analýzu politických programů stran s přihlédnutím k jejich různorodosti a specifčnosti. To je důležité pro pochopení politické dynamiky a vývoje protikorupčních strategií v současném Rusku.

Při studiu politických programů ruských stran a jejich přístupů k boji proti korupci bylo identifikováno pět klíčových stran: Jednotné Rusko, KSRF, LDSR, Spravedlivé Rusko a Jablko. Každá z těchto stran reprezentuje různé politické a ideologické proudy, má vlastní názory na socioekonomické otázky a nabízí vlastní protikorupční strategie. Výběr těchto stran vychází z jejich významu v ruském politickém prostoru, jejich historického přínosu pro politický život země a jejich aktivní role v parlamentních procesech. Strana Jablko, která

nepřekročila práh pro vstup do parlamentu, byla do analýzy zahrnuta také proto, že má vlastní jedinečnou ideologii a reprezentuje určité politické názory, které mohou být relevantní pro veřejnou debatu a formování politické scény v Rusku. Zařazení strany Jablko nám tak umožňuje zohlednit různorodost názorů a přístupů k boji proti korupci v ruské politice.

3 Teoretická část práce

3.1 Korupce: definice, historie, typy, příčiny a důsledky

V této části práce bude podrobně rozebrán fenomén korupce a jeho klíčové aspekty. Začne se definicí korupce a jejím historickým přehledem s cílem lépe pochopit vývoj tohoto jevu a jeho souvislosti. Následně se bude zabývat různými typy korupce, aby bylo možné identifikovat různé formy tohoto jevu. Dále budou zkoumány příčiny korupce, tj. faktory, které přispívají k jejímu vzniku. Poté budou analyzovány negativní důsledky korupce a její dopad na ekonomiku, politický systém a sociální stabilitu.

3.1.1 Definice korupce

Korupce, odvozená ze latinského slova "corrumpere" - kazit, představuje složitý společenský jev, který nelze jednoznačně definovat.

Podle Transparency International (2019) je korupce definována jako: *"Zneužití svěřené moci k osobnímu prospěchu"*. (1) Tato definice zdůrazňuje nelegitimní využívání autority k dosažení individuálních zájmů, což může mít rozsáhlé důsledky pro společnost jako celek.

Definice korupce dle OSN (IX. Kongres OSN v Káhiře, 1995) zní: *"Korupce je úplatkářství nebo jiné jednání ve vztahu k osobám, jimž byla svěřena odpovědnost, a které porušuje jejich povinnosti vyplývající z jejich postavení, směřující k získání nepatřičných výhod jakéhokoliv druhu pro ně samé nebo pro jiné."*(2,s.15)

Chmelík a Tomica definují korupci na obecné úrovni takto: *"Korupce je vztah dvou subjektů jednajících v rozporu s dobrými mravy spočívající v nabídce, příslibu, realizování výhody v něčí prospěch nebo akceptování takového požadavku za vyžádanou, nabídnutou nebo slíbenou odměnu."*(3,s.25)

Korupce může manifestovat různými způsoby, avšak společné vlastnosti zahrnují porušení stanovených zákonů a etických norem v rámci výkonu veřejné funkce. Tento jev není omezen pouze na individuální činy, ale může ovlivňovat celé instituce a společenské struktury.

Důležitým aspektem je, že korupce není pouze ekonomickým problémem, nýbrž má také širší dopady na sociální spravedlnost, důvěru veřejnosti a obecně na kvalitu společenského života. Vzhledem k rozmanitosti kultur a právních systémů se korupce projevuje různými způsoby, což ztěžuje vytvoření univerzální definice.

3.1.2 Historický přehled

Korupce provází lidstvo od pradávna. Již před čtyřmi tisíci lety stanovovaly Chammurapiho zákony a nařízení egyptských faraonů tresty za úplatkářství, což svědčí o dlouhodobém povědomí o tomto problému. Historicky lze kořeny korupce pravděpodobně vysledovat až k tradici přinášení darů náčelníkům nebo kněžím, aby si získali jejich přízeň.

Je důležité poznamenat, že korupce byla zpočátku vnímána spíše jako morální problém. V práci "Korupce. Etika a moc ve Florencii v letech 1600-1770" Jean-Claude Vaquet poznamenává, že ve zmíněném období se diskuse o korupci netýkala ani tak státu, jako spíše lidské povahy. Prodejnost soudců vzbuzovala v antice zvláštní obavy, protože vedla k nezákonnému přerozdělování majetku a snaze řešit spory obcházením zákona. (4)

Přední náboženství odsuzují různé druhy korupce, přičemž zdůrazňují především škodlivost podplácení soudců. Bible říká: "Nepřijímejte dary, neboť dary oslepují ty, kdo vidí, a zkreslují práci spravedlivých." (4) Korán říká: "Nepřivlastňujte si navzájem majetek a nepodplácejte soudce, aby si úmyslně přivlastnili část majetku druhých." (4)

Anglický filozof Thomas Hobbes poznamenal, že korupce je kořen, z něhož vyrůstá pohrdání všemi zákony v každé době a za všech okolností. S rozvojem státu a vznikem státního aparátu se objevili profesionální úředníci, kteří se navzdory záměrům vládců snažili zvýšit své příjmy využitím svého postavení. (5; s.39-40)

Velcí starořeční filozofové Platón a Aristoteles ve svých pracích opakovaně zdůrazňovali destruktivní dopad zneužívání moci a úplatkářství na hospodářský, politický a duchovní život společnosti. Aristoteles vyzdvihoval korupci jako klíčový faktor schopný přivést stát k degeneraci, ne-li k jeho zániku. Boj proti korupci považoval za základ zajištění stability státu zavedením zákonů a uspořádáním takového řádu, který by znemožnil úředníkům profitovat. (6)

Proti tomuto jevu navrhl Aristoteles opatření, které by mohlo být účinné i dnes – zákaz, aby jedna osoba ve státě zastávala několik funkcí najednou. (7)

Některá Aristotelova doporučení byla v praxi starověkých Athén realizována. Na to později upozornil Hegel, podle něhož: "V Athénách existoval zákon, který ukládal každému občanovi, aby se zodpovídal z prostředků, z nichž žil". (8, s.269)

Podobně se korupce projevovala i v politickém systému starověkého Říma. I zde se ve fázi celosystémové krize Římské říše stala korupce nejdůležitějším faktorem destrukce její státnosti. První projevy korupce však byly zaznamenány již v období formování starořímské státnosti. Tak již v 5. století př. n. l. se v největší starořímské památce - 12

tabulkách (zákonodárny sborník republiky) - běžně používá výraz "corrumpere" ve významech "měnit svědectví u soudu za peníze" a "podplácet soudce". (9, s.13)

Později, v procesu formování římského práva, dostal termín "corrumpere" širší výklad a znamenal "rozbít, zkazit, poškodit, zfalšovat svědectví, zneuctit pannu", ale zároveň také "podplatit soudce (prétora)". (10)

Moderní pojetí korupce se začalo objeovat na přelomu 15. a 16. století a shoduje se s rozkvětem tohoto jevu ve většině evropských zemí. Charakteristickým rysem evropské politické praxe tohoto období bylo téměř otevřené pěstování korupčních tradic v nejvyšších patrech moci.

Ve vědě bylo navrženo velké množství teoretických koncepcí korupce: *"Korupce je sociálně-právní jev, který je obvykle chápán jako úplatkářství a prodejnost státních úředníků, veřejných činitelů, ale i veřejných a politických činitelů obecně; není ničím jiným než zneužitím moci k osobnímu prospěchu"*. (11, s.67)

Širší výklad korupce je obsažen v Kodexu chování úředníků orgánů činných v trestním řízení, který byl přijat Valným shromážděním OSN 17. prosince 1979: *"Přestože pojem korupce má být definován v souladu s vnitrostátními právními předpisy, je třeba jej chápat tak, že zahrnuje provedení nebo neprovedení jakéhokoli úkonu při výkonu povinností nebo z důvodu těchto povinností v důsledku vyžádaných nebo přijatých darů, slibů nebo pobídek nebo jejich nezákonného přijetí, kdykoli k takovému úkonu nebo opomenutí dojde. Korupční jednání zahrnuje rovněž pokus o korupci"*. (12)

"Provedení jakéhokoli úkonu nebo opomenutí ze strany veřejného činitele v rámci jeho úředních povinností za jakoukoli formu odměny ve prospěch toho, kdo takovou odměnu poskytuje, ať už v rozporu s úředními pokyny, či nikoli". (12) Je třeba poznamenat, že pojem korupce v tomto mezinárodním právním aktu zahrnuje nejen přijímání odměn, darů, ale i úřední jednání úředníka v souvislosti s přijímáním těchto darů. Z této definice vyplývá, že výčet korupčních trestných činů rozšířen tak, že kromě úplatků zahrnuje i zneužití pravomoci úřední osoby a zneužití pravomoci. Důležité je, že tato definice umožňuje zahrnout i legální a legitimní úřední jednání úředníka, pokud bylo podmíněno obdrženými nebo slíbenými dary.

Na mezinárodním meziregionálním semináři o korupci (Havana 1990) byla korupce definována jako zneužití úředního postavení k osobnímu nebo skupinovému prospěchu a také jako nezákonné přijímání výhod veřejným činitelem v souvislosti s jeho postavením a úřední funkcí. (13)

V Ruské federaci se podrobné pojetí korupce poprvé objevilo v právních předpisech ve federálním zákoně ze dne 25. prosince 2008 "O boji proti korupci" a zní takto: "*Korupce je zneužití služebního postavení, poskytování úplatku, přijímání úplatku, zneužití pravomoci, obchodní úplatkářství nebo jiné nezákonné využití služebního postavení jednotlivcem v rozporu s oprávněnými zájmy společnosti a státu za účelem získání prospěchu v podobě peněz, cenností, jiného majetku nebo majetkových služeb*".(14)

3.1.3 Typy korupce

Korupce jako společenský jev má mnoho projevů a forem a pokrývá různé sféry společnosti a státních institucí. Pochopení a klasifikace typů korupce je důležitá pro účinný boj proti ní.

Tabulka 1 - Typologie korupčních vztahů

Kritéria pro typologii korupce	Typy korupce
Kdo zneužívá svého postavení?	Státní (korupce státních úředníků) Obchodní (korupce manažerů firem) Politická (korupce politiků)
Kdo je iniciátorem korupčních vztahů?	Žádání (vyžadování) úplatků z podnětu vyššího úředníka Úplatek z iniciativy žadatele o úplatek
Kdo je úplatník?	Individuální úplatek (od občana) Podnikatelský úplatek (od legální firmy) Kriminální úplatkářství (ze strany zločineckých podnikatelů, např. drogové mafie)
Forma výhody, kterou přijímající úplatek získal z korupce	Peněžní úplatky Výměna služeb
Účely korupce z pohledu uplácejícího	Podplácení k urychlení (aby příjemce úplatku rychleji vykonával svou pracovní povinnost) Zpomalující úplatek (aby příjemce úplatku porušil své pracovní povinnosti) Úplatek za "dobré vztahy" (aby příjemce úplatku neprováděl neopodstatněné výtky vůči dárci úplatku)
Stupeň centralizace korupčních vztahů	Decentralizovaná korupce (každý úplatník jedná na vlastní iniciativu) Centralizovaná korupce "zdola nahoru" (úplatky pravidelně sbírané nižšími úředníky, kteří se mezi sebou dělí až k těm vyšším) Centralizovaná korupce "zhora dolů" (úplatky pravidelně sbírané vyššími úředníky, částečně předávané svým podřízeným)

Kritéria pro typologii korupce	Typy korupce
Úroveň šíření korupčních vztahů	Dolní korupce (v nižších a středních vrstvách moci) "Vrcholová" korupce (u vyšších úředníků a politiků) Mezinárodní korupce (v oblasti mezinárodních ekonomických vztahů)
Pravidelnost korupčních vazeb	Epizodická korupce Systémová korupce Kleptokracie (korupce jako neodmyslitelná součást mocenských vztahů)

Zdroj:(15)

Identifikované typy korupce tak představují různé projevy tohoto problému, které zahrnují různé sféry společnosti a různé kategorie účastníků. Zohlednění těchto typů korupce nám dává ucelený obraz o rozmanitosti korupčních vztahů a umožňuje nám lépe pochopit povahu a rozsah tohoto problému ve společnosti.

3.1.4 Příčiny vzniku korupce

Znalost všech možných příčin vzniku korupce je tím nejdůležitějším nástrojem boje proti ní. Když jsou známy příčiny určitého jevu, je možné na jejich základě vypracovat strategii, která zabrání nebo alespoň omezí výskyt tohoto jevu.

Současné studie korupce zdůrazňují rozmanitost faktorů, které tento jev ovlivňují. Ekonomické, politické a sociokulturní aspekty jsou zdůrazňovány jako klíčové složky pro pochopení příčin korupce.

Ekonomické příčiny:

Ekonomické faktory patří mezi klíčové faktory korupce v různých oblastech společnosti. Nízké platy a nedostatečné odměny v různých oblastech činnosti motivují k přijímání úplatků. Tento jev se neomezuje pouze na státní zaměstnance, ale zahrnuje i soukromý sektor, kde neadekvátní standardy v odměňování mohou podporovat korupční jednání.

Politické příčiny:

Politické faktory mají významný vliv na rozšíření korupce. Mezi ně patří mezery v legislativě a nedostatečná efektivita soudních orgánů. Tento jev není omezen pouze na rozvojové země, ale je zaznamenán i v rozvinutých ekonomikách. Pokud není korupce adekvátně trestána právním systémem, poskytuje to korupci volný prostor pro své šíření.

Dále nedostatečná transparentnost, složité procesy podávání zpráv a neúčinné politiky v oblasti lidských zdrojů v různých odvětvích přispívají ke korupci. V systémech,

kde kariérní postup není založen na profesních úspěších, ale spíše na osobních vztazích či nejasných kritériích, se korupce snadno šíří.

Tyto politické faktory tvoří základ pro vytvoření prostředí příznivého pro korupční jednání, a proto je důležité, aby politické instituce a orgány měly efektivní strategie a mechanismy pro boj proti korupci a posílení transparentnosti a právního řádu.

Sociokulturní příčiny:

K sociálním faktorům patří silné korupční klima. Tam, kde je korupce dlouhodobě a tradičně tolerována a kde není korupční jednání odsuzováno, dochází k jejímu rozšiřování a upevňování jejího postavení. Má volnou cestu v prorůstání do všech sfér společnosti. Naopak ve společnosti, kde jsou stanovené neformální zákony a lidé jsou čestní, k masovému šíření korupce dochází jen těžko. (16,s.37)

Důležitou roli při vytváření korupčního prostředí hraje demoralizace společnosti, nedostatečná informovanost a organizovanost občanů, jakož i jejich pasivita před svévolným jednáním "těch, kteří jsou u moci". Společnosti, v nichž se korupce stává součástí kulturního dědictví, mohou čelit většímu rozšíření korupce v různých odvětvích.

Touha po moci, penězích a úspěchu je považována za hnací motor jakékoliv společenské struktury na světě. Nicméně, výskyt a rozsah korupčního jednání se liší v závislosti na korupčním klimatu a kultuře daného společenství. Zatímco v některých zemích je korupce běžným jevem, v jiných je považována za organizovaný zločin, který proniká do politických a mocenských struktur. Je patrné, že korupce představuje problém nejen jednotlivců, ale také systémů a institucí. (3,s.27)

3.1.5 Důsledky korupce

Korupce je velmi škodlivá, protože podstatnou mírou limituje ekonomický, sociální a politický rozvoj daného státu, přičemž se zde nejedná jen o přímé hospodářské škody, ale také o škody společenské, politické a morální.

Ekonomické škody způsobené korupcí jsou výrazné, neboť zvýhodňuje jedince, kteří porušují společenská pravidla. Korupce také narušuje principy otevřené hospodářské soutěže, což omezuje podnikatelské možnosti a způsobuje další zátěž pro ekonomiku země, což může bránit jejímu růstu.

Ze sociálního hlediska korupce prohlubuje sociální nerovnost, narušuje základní principy sociální spravedlnosti, destabilizuje společenské instituce a prohlubuje rozdíly mezi bohatými a chudými. Má také negativní dopad na morální vědomí občanů, způsobuje demotivaci a demoralizaci a podporuje cynismus a falešnou morálku.

Korupce vede ke špatnému rozhodování ve veřejném sektoru, což následně vede k neoptimálnímu využití hospodářského potenciálu. To znamená, že zdroje, které by mohly být využity pro rozvoj a modernizaci hospodářství, jsou využívány neefektivně nebo jsou zcela promrhány. Korupce navíc narušuje podnikatelské prostředí a snižuje motivaci podnikatelů. Nepříznivé podnikatelské prostředí vytvořené korupcí odrazuje od investic a přispívá k růstu podnikatelských rizik. Prohlubuje také propast mezi jednotlivými segmenty společnosti, způsobuje sociální napětí a rozpad společenské solidarity. Korupce také podkopává zásady právního státu, což vede ke ztrátě důvěry občanů v instituce a úřady. V kombinaci s klientelismem – praxí poskytování výhod a privilegií určitým skupinám obyvatel výměnou za jejich podporu – může korupce vést k omezení demokratických procesů, a dokonce k vytvoření "státu ve státě", kde se vliv korporátních zájmů na rozhodování státu stává určujícím faktorem. (17)

3.2 Korupce v Rusku: historický kontext, současný stav a analýza výzkumů

Tato kapitola se zaměřuje na podrobné zhodnocení problematiky korupce v Rusku. Bude představen historický vývoj korupce v zemi, současná situace a analýza existujících výzkumů a literatury. Cílem je poskytnout komplexní pohled na korupci v Rusku, porozumět jejím kořenům a identifikovat klíčové problémy a výzvy spojené s tímto jevem v ruské společnosti.

3.2.1 Historická náchylnost Ruska ke korupci

Jedním z nejznámějších názorů na příčiny rozšíření korupce v současném Rusku je, že korupce je pro Rusko charakteristickým jevem již po mnoho staletí a současný stav je vlastně pokračováním kulturní a behaviorální tradice, která se v Rusku vyvíjela po staletí. (18;s10)

Vznik korupce v Rusku jako společenského jevu souvisí především s tradicemi společnosti v období formování státnosti v Rusku v IX-X. století, kdy byli představitelé státní moci hmotně zajišťováni společností podle norem stanovených hlavou státu. Zpočátku byla korupce v Rusku legální činností všech úředníků. Bylo to dáno především tím, že státní úředníci žili z "kormlenije", tj. z obětí těch, kteří měli na jejich činnosti zájem. Kníže vysílal své zástupce do gubernií bez peněžní odměny, ale obdařil je velkými pravomocemi. Místní obyvatelstvo nebylo na dary skoupé. Po shromáždění vděčnosti se místodržící vraceli do

hlavního města, kde přebytek nashromážděného bohatství odváděli ve prospěch státní pokladny. Tímto způsobem se vytvořil okruh úplatkářů z hlavního města a provincií. (19)

V 15. století se korupce v Rusku stala systémem. Pokud úředník provedl nějaký úkon výměnou za nabídku, říkalo se tomu "úplatek" a bylo to vnímáno jako norma. Ovšem za podmínky, že úředník neporušil zákon. Pokud byl podplacen, aby udělal něco nezákonného, což bylo vzhledem k jeho postavení možné, označovalo se to jako "úplatkářství". Snažili se bojovat proti zpronevěře. V Rusku tak první kroky proti jevům korupce učinil Ivan III. a jeho vnuk Ivan IV. Hruzný zavedl za úplatky trest smrti. (19)

Za vlády Petra Velikého si uvědomili, že korupce je pro stát strašlivým zlem, které podkopává rozpočet země a rozkládá společnost. Petr se začal aktivně snažit proti korupci bojovat. V rámci boje proti korupci 24. prosince 1714 Petr Veliký vydal dekret, kterým zpřísnil tresty za spáchání námezdního zneužití úřadu státními úředníky a zavedl trestní odpovědnost za spoluúčast na spáchání námezdního zneužití úřadu a za neoznámení spáchání těchto trestných činů. (20) Od roku 1715 dostávali úředníci pevný plat a úplatkářství se naopak stalo trestným činem. Státní aparát se však za Petra Velikého rozrostl natolik, že jeho udržení začalo být problematické. Plat, již tak velmi skromný, byl vyplácen nepravdělně, a tak se úplatky opět staly hlavním zdrojem příjmů, zejména pro úředníky nižších hodností. (21)

Za vlády Kateřiny II. nebyly sankce za úplatkářství tak přísné jako za Petra Velikého, ačkoli korupce ve státní správě byla i v této době vysoká. Císařovna věnovala větší pozornost zajištění principu nevyhnutelnosti trestu za zjištěné zneužití úřadu než zpřísnění sankcí za páchání námezdních trestných činů v úřadě. (19)

V 19. století se situace s korupcí v zemi příliš nezměnila. Ruský historik a publicista P. A. Berlin podal plastický obraz korupce v Rusku v 18.-19. století: "*Po celou dobu našich dějin, jen s měnící se formou, rostoucím a klesajícím rozsahem, se za námi táhne kolosální úplatkářství, používané jako klíč ke státní pokladně*". (22) Příčinu neúspěšného boje proti ruskému úplatkářství spatřoval Berlín v následujícím: "*Zatímco v průběhu XVIII. a XIX. století vláda jednou rukou úplatkářství energicky a bezvýsledně vymýtila, druhou rukou stejně energicky, ale již celkem úspěšně zasazuje podmínky, které dávají vzniknout nové generaci úplatkářství*". (22) A takto vysvětlil všudypřítomnou a systémovou povahu úplatkářství a zpronevěry: "*Tímto způsobem jsou pevně položeny psychologické základy úplatkářství a zpronevěry. Vyšší vrstvy byly naučeny využívat svého výsadního politického postavení za účelem ekonomického obohacení. A za touto tenkou vrstvou hodnostářů ležela*

širší vrstva úředníků, kteří sledovali, jak se šlechta obohacuje tím, že jim dělá radost a slouží jim – a naopak profitovali vydíráním a vyhrožováním svým podřízeným". (22)

V Rusku se v 19. a na počátku 20. století spolu s rozvojem kapitalismu začaly objevovat nové typy korupce. Například volba drobných úředníků, starosty města, soudního vykonavatele, notáře se často měnila v obyčejné kupování a prodávání postů, tj. existovala přímá závislost společenského postavení na finančních možnostech. Vyšší šlechta zase hledala způsoby, jak si "vydělat" i ve zvláště těžkých dobách pro zemi. Za první světové války tak vysocí úředníci, a dokonce i představitelé dynastie pomáhali velkým výrobcům získávat zakázky výměnou za značné finanční částky. (23,s 64)

Změna státního zřízení a formy vlády v říjnu 1917 korupci jako fenomén a potřebu s ní bojovat neodstranila. V. I. Lenin osobně upravil a významně pozměnil první legislativní akt sovětského státu přímo zaměřený na boj proti úplatkářství – výnos SNK RSFSR z 8. května 1918. "O úplatkářství". Podle trestního zákoníku Ruské sovětské federativní socialistické republiky z roku 1922 hrozil osobě ve státní službě, spáchavší úplatkářství za přitěžujících okolností, přísný trest, až trest smrti s konfiskací majetku. Kromě úplatkářství stanovil trestní zákoník RSFSR z roku 1922 také odpovědnost za zprostředkování úplatkářství, zatajení úplatku a podplácení. Státní úředníci však velmi rychle vytvořili zvláštní třídu – nedotknutelnou, nekontrolovatelnou. Představitelé nomenklatury byli prakticky bezúhonní a příliš se nebáli trestu. Boj proti korupci byl spíše příkladný a byl stále více využíván k politickým účelům, k trestání nežádoucích osob.(24,s.10)

Sovětské úřady slovo korupce oficiálně neuznávaly a dovolily mu vstoupit do širokého užívání až koncem 80. let 20. století. Místo toho se používaly termíny "úplatkářství", "zneužití pravomoci", "prospěchářství" apod. Popírání samotného pojmu tedy znamená popírání samotného jevu.

Již na přelomu 60. a 70. let 20. století pronikala korupce skrz naskrz mocenskými strukturami strany, zejména v jižních národních republikách. Když dosáhla mezí, které ohrožovaly systém, došlo ke změně vedení. K pádu sovětského režimu došlo nejen v důsledku šíření a rozvoje korupce, která korumpovala mocenské orgány v zemi, ale také v důsledku neúspěšného boje proti tomuto společenskému jevu.

Devadesátá léta 20. století byla v Rusku obdobím rozpadu Sovětského svazu a přechodu k tržnímu hospodářství a politickému systému s více stranami. Toto období se vyznačovalo výraznými změnami ve společnosti, ekonomice a politice a bylo doprovázeno masovou korupcí na různých úrovních společnosti a státní správy.

Hlavními aspekty korupce v Rusku v 90. letech byly privatizace a přidělování zdrojů, stínová ekonomika, klientelismus a nepotismus, korupce v oblasti vymáhání práva a korupce v politice. Proces privatizace státního majetku, včetně podniků, půdy a přírodních zdrojů, byl doprovázen masivní korupcí, přičemž mnoho oligarchů a podnikatelů využívalo vlivu a úplatků k získání výhodného majetku. V podmínkách tržního hospodářství se mnoho podniků a podnikatelů ocitlo mimo oficiální struktury a působilo v šedé ekonomice, což usnadňovalo neoficiální platby a korupci. Klientelismus a nepotismus vzkvétaly na různých úrovních státní správy, kde se pozice a privilegia rozdělovaly spíše na základě osobních vazeb a úplatků než na základě zásluh a odbornosti. Ke korupci byla náchylná i policie a soudnictví, kde úplatky a zasahování do justice byly běžnou praxí. Korupce byla patrná i v politice, včetně finančního vlivu oligarchů na politická rozhodnutí a volby.

Zároveň se celá devadesátá léta a počátek století nesly ve znamení důsledného odporu proti přijetí účinné protikorupční legislativy. Nejvyšší zákonodárné orgány Ruské federace třikrát přijaly federální zákony "O boji proti korupci", "O změnách a doplňcích trestního zákoníku RSFSR a trestního řádu RSFSR v souvislosti s přijetím federálního zákona "O boji proti korupci" na základě návrhů zákonů. Zákony byly přijaty v červenci 1993 Nejvyšším sovětem RSFSR, v letech 1995 a 1997 Státní dumou a schváleny Radou federace Ruské federace. Přitom tyto dokumenty komplexně řešily otázky vymezení okruhu korupčních jednání, prevence korupce, různých druhů právní odpovědnosti za korupci, odstraňování následků korupčních trestných činů a rušení aktů a jednání spáchaných v důsledku korupčních trestných činů. (25,s 9-10)

V roce 2003 byl zřízen národní protikorupční výbor, Rada prezidenta republiky pro boj s korupcí. Veškeré vynaložené úsilí však nemohlo zastavit zhoršování situace v zemi v souvislosti s korupcí, neboť neexistovala jasně vyjádřená, pevně a důsledně uplatňovaná nejvyšší politická vůle. V roce 2006 Státní дума ratifikovala Úmluvu OSN proti korupci a také Úmluvu Rady Evropy o kriminalizaci korupce. I přes formální přijetí řady normativních a právních aktů však dosud nebyl veden cílevědomý, systematický a nekompromisní boj proti korupci. Boj proti korupci byl spíše roztržitý, nesystémový nebo "bodový".

3.2.2 Korupce v dnešním Rusku

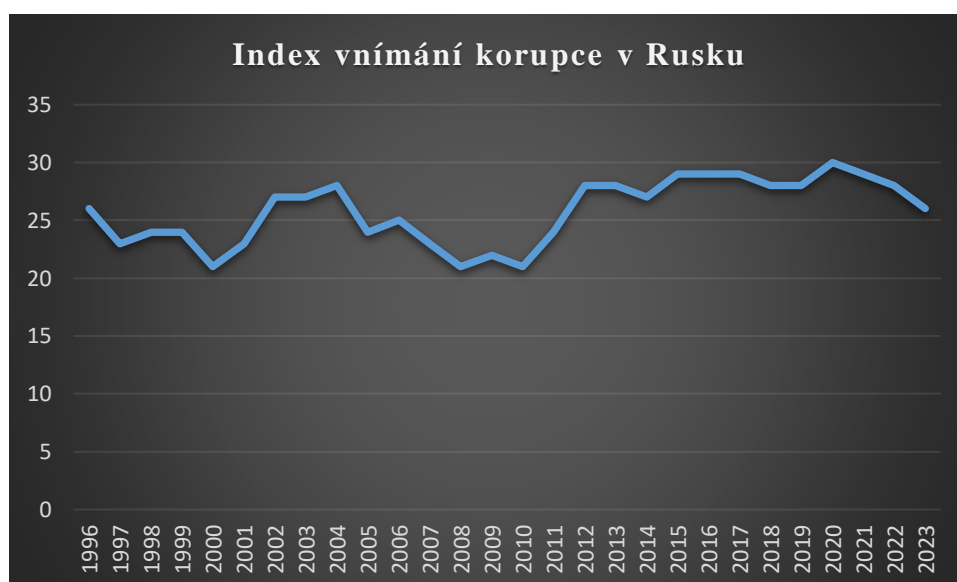
Korupce zůstává v dnešním Rusku stále aktuálním a významným problémem, který ovlivňuje různé sféry života. Existuje na různých úrovních, od drobných každodenních úplatků až po rozsáhlé korupční schémata zahrnující vysoce postavené úředníky a podnikatele.

Transparency International (TI) je jedním z hlavních výzkumných center, která se zabývají korupcí na celém světě. Jejich klíčovým nástrojem pro měření korupce je Index Vnímání Korupce (CPI), který hodnotí úroveň korupce v různých zemích.

Index CPI měří pouze korupci ve veřejné správě a nezabývá se korupcí v podnikatelské sféře. Index zohledňuje nejen otázky související přímo se zneužíváním moci ze strany veřejných činitelů anebo politiků, ale rovněž zkoumá i efektivnost protikorupčních opatření, přičemž vyšší hodnocení odpovídá čistšímu vnímání a nižší hodnocení znamená výraznější korupci. (26)

Podle indexu CPI pro rok 2023 je Rusko na 141. místě mezi 180 zeměmi, což svědčí o vysoké míře korupce v tomto státě.

Graf 1- Index vnímání korupce (CPI) v Rusku za období od roku 1996 do roku 2023

Zdroj: vlastní zpracování, (1)

Analýza údajů o indexu vnímání korupce (CPI) v Rusku za období od roku 1996 do roku 2023 ukazuje, že celková situace v zemi, pokud jde o korupci, se během této doby výrazně nezměnila. Index vnímání korupce se pohybuje v rozmezí 21 až 30 bodů na stupnici od 0 do 100, přičemž nízké hodnoty znamenají vysokou míru korupce a vysoké hodnoty ukazují na čistší prostředí.

V letech 1996 až 2023 nebyly zaznamenány žádné zřetelné trendy směřující k výraznému zlepšení či zhoršení situace v oblasti korupce v Rusku. Celkově index zůstal na relativně stabilní úrovni, což naznačuje, že korupce ve veřejném sektoru v zemi zůstává již řadu let vysoká.

Tyto údaje ukazují na řadu systémových problémů v boji proti korupci v Rusku, které zůstávají nevyřešené i přes uplynutí času. Tento fakt svědčí o komplexnosti a multidimenzionální povaze tohoto problému, který vyžaduje integrovaný přístup a dlouhodobé úsilí ze strany státu i celé společnosti.

Situace v oblasti korupce v Rusku je náročná z mnoha důvodů. Jedním z klíčových faktorů je nedostatečná transparentnost a otevřenost vládních procesů. To vede k příležitostem ke zneužívání a korupci. Je třeba také poznamenat, že existuje vysoká míra koncentrace moci a regulačních funkcí v rukou omezeného počtu osob, což rovněž přispívá k projevům korupce.

Vzhledem k složité struktuře ruské ekonomiky a podnikatelského prostředí mohou korupční schémata zahrnovat různé formy, jako jsou úplatky, vydírání, nezákonné získávání státních koncesí nebo zakázek. Ke zneužívání může docházet v mnoha oblastech, včetně zdravotnictví, vzdělávání, justice a mezinárodního obchodu. Kromě problému korupce se Rusko potýká také s problémem nízké konkurence, zneužívání a nesrovnalostí v legislativě, které přispívají k šíření korupce. Například neexistence účinných kontrolních mechanismů nad finančními aktivitami státních a obecních orgánů a nedostatečně transparentní postupy při zadávání zakázek vytvářejí příležitosti pro podvody a úplatkářství. Kromě toho má na protikorupční úsilí vliv i slabá nezávislost soudnictví a problémy s vymáháním práva.

Velmi důležitým aspektem boje proti korupci v Rusku je mezinárodní spolupráce. Mezinárodní organizace, jako je GRECO (mezinárodní organizace založená Radou Evropy v roce 1999, jejímž hlavním cílem je pomáhat členským státům v boji proti korupci), pomáhají identifikovat nedostatky ve vnitrostátních protikorupčních politikách a navrhnout nezbytná legislativní, institucionální nebo operativní opatření. V souladu s Úmluvou Rady Evropy byl například prezidentem Dmitrijem Medveděvem přijat a podepsán zákon "o boji proti korupci", který vyžaduje, aby státní zaměstnanci a jejich rodinní příslušníci předkládali informace o svých příjmech, majetku a majetkových závazcích. Ale počátkem roku 2023 však Rusko od Úmluvy Rady Evropy o kriminalizaci korupce odstoupilo. Tento krok přišel v reakci na rozhodnutí Výboru ministrů RE v roce 2022 ukončit členství Ruska ve Skupině států proti korupci (GRECO). Generální ředitel Transparency International-Rusko Ilja Šumanov očekává po vypovězení Úmluvy RE "další suverenitu" ruské protikorupční politiky: *"Bude stále méně metod boje, které zajišťují transparentnost a odpovědnost orgánů vůči veřejnosti, na čemž je evropský protikorupční systém založen. Zároveň se zintenzivní boj proti konkrétním zkorumpovaným úředníkům"*. (27)

3.2.3 Analýza existujících výzkumů a literatury

Korupce je v Rusku závažným problémem a již dlouho přitahuje pozornost výzkumníků, aktivistů a orgánů činných v trestním řízení. Na toto téma bylo napsáno mnoho studií, článků a knih.

Některé práce popisují korupci v Rusku jako systematický a rozšířený problém, který zahrnuje všechny sféry společnosti a státní struktury. Jiné studie se zabývají jejími dopady na ekonomiku, politický systém a sociální prostředí.

Někteří autoři se zaměřují na příčiny a podrobnosti korupčních schémat, včetně role oligarchie, slabosti orgánů činných v trestním řízení a státních institucí a nedostatku transparentnosti. Podrobněji je třeba upozornit na následující témata.

1) Politická korupce

Politická korupce v Rusku je jedním z nejdůležitějších a nejpalčivějších problémů, které ovlivňují nejen politický systém země, ale i celou společnost. Je charakterizována různými formami úplatkářství, zneužívání funkcí, kupování hlasů a netransparentnosti politických rozhodnutí.

Vědci a odborníci se neustále zabývají analýzou a studiem příčin a důsledků politické korupce v Rusku. Objevují systémové nedostatky v politickém systému země, které otevírají dveře korupčním praktikám a podkopávají instituce vládnutí a právní prostor.

D. I. Chanin se ve své práci "Fenomén politické korupce v Rusku" domnívá, že politická korupce představuje vážnou hrozbu pro stát a společnost, protože využívá mocenské zdroje nikoli v zájmu společnosti, ale pro osobní prospěch. Politická korupce vede k negativním důsledkům a ničí důvěru v justiční systém a státní instituce. Dochází k závěru, že účinná protikorupční strategie by měla zahrnovat obnovu společnosti, posílení morálky a duchovních hodnot a zvýšení úrovně politické kultury občanů tak, aby se korupční jednání stalo nepřijatelným. (28)

E. A. Lazarev ve svém článku "Politická korupce: vysvětlení povahy postsovětské transformace" se zabývá problematikou politické korupce v současném Rusku a dalších postsovětských státech a zdůrazňuje, že politická korupce je komplexem jevů a procesů, které ovlivňují transformaci politického režimu prostřednictvím stínové interakce mezi státem a soukromým sektorem. Cílem Lazarevovy studie je odhalit formy politické korupce v postsovětských státech a identifikovat vztah mezi hustotou korupčních sítí a charakterem politických režimů. (29)

D. Zarandia ve svém článku "Politická korupce jako forma stínové moci" analyzuje pojem politické korupce a popisuje prostor stínové moci v jejím kontextu. Definuje další základní pojmy, které pomáhají kategorizovat politickou korupci a odhalit její vztah ke stínové politické moci. Autor píše, že politická korupce je stínovou interakcí mezi lidmi a politicko-mocenskými institucemi založenou na využívání korupčních norem, institucionálních vztahů a jednání aktérů. Článek zdůrazňuje, že v každé zemi se stínové normy vyvíjejí svým vlastním způsobem a specificky prorůstají do státního aparátu, přičemž vytlačují oficiální normy v jednotě s normami kriminálními. (30)

V knize "Politická korupce v podmínkách reformy ruské státnosti na přelomu století" se autoři P. A. Kabanov a G. I. Raikov zabývají problémy existence a reprodukce politické korupce v moderní ruské společnosti. Článek definuje politickou korupci a odhaluje její společenskou podstatu. Autoři se zabývají různými druhy a formami politické korupce, jakož i příčinami a podmínkami její existence, reprodukce a transformace v kontextu státnických reforem v Rusku na přelomu století. Kromě toho autoři navrhují řadu opatření k prevenci politické korupce v moderní společnosti. (31)

Knihy Vladimira Mojsejeva "Korupce v Rusku: Jak ruští úředníci využívají své úřední postavení k ziskným účelům" se zabývá politickou korupcí a jejím dopadem na politický systém země. V kontextu knihy je politická korupce vnímána jako jeden z hlavních aspektů problému korupce v Rusku. Autor ukazuje, jak političtí činitelé a struktury využívají své oficiální postavení k osobnímu prospěchu, porušují zákony a zneužívají své pravomoci. (32)

V článku "Politická korupce: definice, formy projevu, mechanismus a zdroje" se autor J. A. Nisněvič zabývá fenoménem politické korupce a jejími hlavními charakteristikami. Politická korupce je definována jako proces nezákonného získávání výhod z politické sféry, včetně volební korupce a privatizace moci. Článek poukazuje na institucionální mechanismus korupce založený na zneužívání administrativních zdrojů státní moci. Článek uvádí klasifikaci různých typů administrativních zdrojů moci, které jsou posuzovány podle míry jejich vlivu, od "tvrdých" po "měkké" zdroje. To umožňuje pochopit, jakými různými způsoby se politická korupce v praxi projevuje a jaké mechanismy jsou využívány k dosažení cílů korupčního jednání. (33)

2) Právní korupce

Právní korupce je vážným problémem v mnoha zemích včetně Ruska. Projevuje se v různých formách, jako je uplácení soudců a státních zástupců, zneužívání moci, netransparentnost soudních procesů a nátlak na justici.

Článek "Korupce v soudnictví", jehož autorem je D. S. Chavanov, dokládá aktuálnost problému korupce v soudnictví v Rusku. Autor uvádí definici korupce a identifikuje možné příčiny jejího rozšíření v soudnictví, dále se zabývá různými formami a druhy korupčních trestných činů, které v soudnictví existují. Autor vyvozuje závěry o nutnosti přijmout opatření k prevenci korupčních trestných činů a nabízí doporučení ke snížení míry korupce v soudnictví. (34)

Článek "Aktuální problémy optimalizace mechanismů boje proti korupci v soudním systému současného Ruska", jehož autorem je M. G. Ivanov, nastoluje důležitý problém integrace ruského práva se zahraničním právním systémem, který aktualizuje problém korupce v soudním systému Ruska. Článek zkoumá nejvýznamnější faktory, které přispívají ke korupci v soudním systému, a navrhuje přístupy ke zdokonalení mechanismů k jejímu potírání. Zvláštní pozornost je věnována analýze pozitivních zkušeností s bojem proti korupci v soudních systémech některých zahraničních zemí, jako jsou Jihoafrická republika, USA, Singapur, Finsko, Dánsko, Nizozemsko a další. Článek konstatuje, že legislativa zahraničních zemí obsahuje rozvinutý systém protikorupčních opatření, včetně vysokých etických standardů, aktivní veřejné činnosti a nezávislé expertizy vysoce závažných případů. Dochází se však k závěru, že tyto zkušenosti jsou v Rusku využívány roztržitě a je třeba je přizpůsobit pro zlepšení protikorupčních mechanismů v justičním systému země. (35)

Učebnice "Boj proti korupci" autora V. J. Golubovského odhaluje podstatu státní protikorupční politiky. Publikace charakterizuje právní úpravu a systém státních orgánů odpovědných za boj proti korupci. Hlavní pozornost je věnována procesním aspektům stíhání korupčních trestných činů. Podává přehled zahraničních zkušeností v boji proti korupci a vymezuje perspektivy vývoje ruské legislativy v této oblasti. (36)

Učebnice "Základy boje proti korupci v Ruské federaci", jejímž autorem je T. J. Chabrieva, představuje ucelenou prezentaci právních a organizačních základů boje proti korupci v Rusku. Zahrnuje teoretické i metodologické přístupy k boji proti korupci a zohledňuje aplikační praxi v této oblasti. Příručka poskytuje přehled hlavních právních aktů a mechanismů používaných v boji proti korupci v Rusku. Analyzuje různé aspekty boje proti korupci, včetně organizačních opatření, metod prevence a právní odpovědnosti za korupční trestné činy. Navíc se učebnice zaměřuje na právní praxi v oblasti boje proti korupci, včetně

problematiky přivádění osob, které se dopustily korupčních trestných činů, k právní odpovědnosti. (37)

Vědecký článek "Nájezdy¹ a korupce v soudnictví v Rusku", který napsal A. J. Fedorov, poukazuje na problém vztahu mezi nájezdy a korupcí v soudnictví v Rusku. V článku se argumentuje aktuálností potřeby vypracovat a zavést opatření proti korupci v justici. Autor poukazuje na existující problémy a výzvy spojené s korupcí v soudnictví a zdůvodňuje důležitost přijetí prioritních opatření v boji proti tomuto negativnímu jevu. Jsou formulovány konkrétní návrhy a doporučení zaměřené na zlepšení situace a snížení míry korupce v soudnictví. (38)

N. A. Gushchina ve svém článku "Nezávislost soudců jako předpoklad spravedlivého a nestranného soudnictví" se zabývá systémem opatření k potírání korupce u obecných soudů v kontextu posilování nezávislosti soudců. V souvislosti s rostoucím významem soudního systému je třeba přijmout opatření, která posílí záruky nezávislosti soudců, zabrání korupci a zvýší důvěru veřejnosti v soudy. Článek provádí komparativní právní analýzu právních předpisů upravujících soudní vztahy a kriticky hodnotí normy ovlivňující záruky soudcovské nezávislosti. Autor identifikuje hlavní nedostatky a mezery v právních předpisech, které mají vliv na posílení soudcovské nezávislosti. K řešení těchto problémů navrhuje komplexní přístup zahrnující právní, personální a morálně-etické aspekty. Autor zdůrazňuje, že vysoké morální kvality, profesionalita a nezávislost soudců jsou základem spravedlivého a nestranného soudnictví a také klíčem k boji proti korupci v soudnictví. (40)

3) Sociální důsledky korupce

Sociální důsledky korupce jsou významné a mají negativní dopad na různé aspekty života společnosti.

A. L. Žuravlev ve své práci "Fenomén korupce v Rusku jako sociálně-politický a psychologický problém" zkoumá korupci v Rusku z pohledu makropsychologie. V článku zdůrazňuje souvislost mezi korupcí v Rusku a globálními trendy ve vývoji civilizace. Autor poukazuje na to, že korupce v Rusku je nejen problémem sociálním, ekonomickým a sociálně-psychologickým, ale také duchovním a civilizačním. Článek zkoumá sociálně-ekonomické základy a důsledky korupce v současném Rusku. (41)

¹ Nájezd (z anglického raid "nájezd" nebo raider "nájezdník", také raiding) je nepřátelské převzetí podniku proti vůli jeho vlastníků (kteří mají v podniku výsadní postavení) a/nebo jeho manažera. V tomto případě může, ale nemusí dojít k padělání nebo krádeži úředních dokumentů podniku, části jeho majetku, pečeti, podpisů, včetně elektronických, mučení a vyhrožování smrtí; v posledním případě může dojít k vykonstruování trestních kauz proti podnikateli ze strany nájezdníka-úředníka.(39)

V článku "Úplatkářství a jeho sociální důsledky" se autoři E. B. Galickij a M. I. Levin zabývají typickými mechanismy korupce v ruském školství. Zaměřují se především na analýzu výskytu postojů, které podporují korupci ve společnosti. Vzdělávací instituce je vnímána jako monopol, který diktuje své podmínky spotřebitelům – studentům a jejich rodičům. Autoři vycházejí z údajů masových průzkumů mezi rodiči z různých sociálních vrstev v různých regionech Ruska. Výsledkem analýzy je závěr, že pokud se situace nezmění, existuje vysoká pravděpodobnost vzniku kastovní společnosti, v níž se sociální vrstvy budou stále více odcizovat jedna druhé. (42)

V článku s názvem "Spravedlnost a korupce: fenomén korupce ve vysokém školství" se autoři E. V. Karčagin a kolektiv zabývají problémem spravedlnosti a korupce ve vysokém školství. Autoři používají koncept spravedlnosti jako nástroj k identifikaci místa a forem fungování "korupčních příkazů" a způsobů jejich "ospravedlnění". Článek vychází z údajů vlastního sociologického výzkumu, který autoři provedli v letech 2010, 2013, 2014 a 2015 a který se týkal veřejného mínění o korupci ve vzdělávání. Tato analýza pomáhá autorům identifikovat podstatu problému korupce ve vysokém školství, jakož i její dopad na veřejné mínění a postoje ke vzdělávacím institucím. (43)

V knize "Korupce jako forma sociální nespravedlnosti" autor I. A. Savčenko odhaluje fenomén korupce jako zvláštní formu sociální nespravedlnosti. Autor zdůrazňuje, že korupce, která je nedílnou součástí lidského života, narušuje princip rovnosti, zejména v oblasti ekonomických příležitostí. Kniha odráží podobnosti a rozpory ve vnímání problému korupce různými společenskými skupinami, např. představiteli veřejnosti a orgánů činných v trestním řízení, a také zástupci mladší a zralejší generace. Autor analyzuje dopad korupce na společenské vztahy a instituce a navrhuje způsoby boje proti tomuto jevu s cílem zajistit spravedlivější společnost. (44)

V článku "Korupce v Rusku: sociální důsledky a zvláštnosti příčin" autor V. A. Nomokonov analyzuje zvláštnosti sociálních důsledků korupce v Rusku a složky ovlivňující její příčinný komplex. Výsledky práce zahrnují stručnou analýzu situace v oblasti korupce v Rusku na základě analýzy vědeckých informací za posledních 20 let, statistických údajů o projevech korupce v zemi a také monitoringu tohoto problému v médiích. Autor klasifikuje sociální důsledky korupce, popisuje konkrétní faktory, které tvoří příčinný komplex korupce, a formuluje doporučení pro optimalizaci protikorupční politiky v Rusku. (45)

V článku "Korupce a daňové úniky: vzájemný vztah společenských jevů" se autor Dmitrij J. F. zabývá vlivem korupce na míru daňových úniků v moderních společenských

vztazích. Korupce je negativní jev, který má negativní dopad na rozvoj ekonomiky a úroveň důvěry veřejnosti ve státní instituce. autor odhaluje, že vysoká míra korupce v zemi přispívá ke zvýšení sklonu daňových poplatníků k daňovým únikům. K tomu dochází v důsledku toho, že se snižuje úroveň důvěry veřejnosti v úřady, což následně podněcuje lidi a podniky k hledání způsobů, jak minimalizovat daňové povinnosti. (46)

Po analýze existujících prací o korupci v Rusku lze konstatovat, že navzdory široké diskusi o tomto problému zůstává jeho řešení pro společnost stále aktuální výzvou. Přístupy navržené v dřívějších studiích mohou sloužit jako východisko pro vypracování konkrétních opatření a strategií boje proti korupci. Nicméně pro účinný boj s tímto jevem je nutné analyzovat také konkrétní programy politických stran v Rusku. Tento krok je klíčový, neboť programy politických stran jsou základním dokumentem, který určuje jejich postoj k otázce korupce, jejich plány na její potlačení a případné sankce pro její pachatele.

4 Praktická část práce

4.1 Role a vliv vybraných politických stran v Rusku

Tato část analyzuje klíčové ruské politické strany s ohledem na jejich roli ve veřejném a politickém životě. Zkoumány jsou zejména strany: Jednotné Rusko, KSRF, LDSR, Spravedlivé Rusko a Jablko, přičemž je zdůrazněno jejich ideologické založení, role v politickém životě země, struktura, volební účast a problémy. Každá strana je analyzována v kontextu jejího vlivu na politickou scénu a jejího přínosu pro ruskou politickou dynamiku, což poskytuje komplexní obraz o rozmanitosti přístupů k boji proti korupci v současném Rusku. Tato analýza politických stran je klíčovým krokem před dalším zkoumáním jejich konkrétních programů. Porozumění ideologiím, struktuře a politickému vlivu každé strany je nezbytné pro komplexní hodnocení, jakým způsobem se jednotlivé strany staví k otázce korupce a jakými prostředky se snaží ji potlačit. Tímto přístupem lze lépe porozumět konkrétním opatřením a strategiím, které strany navrhují.

4.1.1 Jednotné Rusko

Jednotné Rusko je ideologicky založeno na konceptu konzervatismu, přičemž zahrnuje specifické ruské kontextuální rysy. Strana podporuje myšlenku národní jednoty, usiluje o udržení a posílení vlastenectví občanů a prosazuje ochranu tradičních hodnot a kulturního dědictví Ruska. Kromě toho Jednotné Rusko prosazuje myšlenku silného státu, který hraje aktivní roli při zajišťování sociální stability, rozvoji ekonomiky a obraně zájmů země na mezinárodní scéně. V rámci své ideologické platformy se strana zaměřuje také na otázky národní bezpečnosti a udržitelného rozvoje.

Role Jednotného Ruska v politickém životě země je nepochybně významná a určující. Strana dominuje politické scéně v Rusku, ovládá klíčové mocenské instituce a má významný vliv na politické rozhodování na všech úrovních. Na federální úrovni kontroluje Jednotné Rusko většinu křesel ve Státní dumě, což mu zajišťuje možnost účastnit se legislativního procesu a ovlivňovat přijímání zákonů a rozhodnutí, která určují směřování země. Díky své politické dominanci je strana schopna sestavovat a udržovat rozpočet, schvalovat důležité zákony a vykonávat kontrolu nad výkonnou mocí. V regionech hraje Jednotné Rusko rovněž klíčovou roli, neboť kontroluje mnoho regionálních a místních orgánů. Díky tomu může strana ovlivňovat regionální politiku, a to i v oblasti hospodářství, školství, zdravotnictví a sociální ochrany. Poskytuje také podporu místním orgánům a vedoucím představitelům, což pomáhá udržovat jednotu a stabilitu v zemi.

Kromě toho je Jednotné Rusko úzce propojeno s Kremlem a současným prezidentem, což mu umožňuje přístup ke klíčovým zdrojům a podpoře na nejvyšších úrovních státní správy. Strana aktivně podporuje politiku prezidenta a působí jako jeho politický nástroj při realizaci strategických cílů a priorit.

Jednotné Rusko tak hraje roli organizátora a koordinátora politického procesu v Rusku a zajišťuje stabilitu a kontinuitu řízení státu. Jeho dominance však zároveň vyvolává otázky týkající se demokratických principů a politického pluralismu, jakož i možnosti opozičních sil účinně vyjadřovat své zájmy a názory.

Struktura Jednotného Ruska je organizována na několika úrovních. Na federální úrovni stranu řídí sjezd, který se koná jednou za několik let a schvaluje hlavní strategické směry strany. Nejvyšším řídicím orgánem strany je Nejvyšší rada, která je tvořena vedoucími regionálních poboček a dalšími klíčovými osobnostmi strany. Důležitou roli při strategickém rozhodování hraje také Generální rada. Na regionální úrovni má Jednotné Rusko pobočky, které vykonávají činnost v rámci regionu a organizují volby, kampaně a další akce. Pobočky mohou mít různé dílčí struktury v závislosti na rozsahu jejich činnosti a geografických charakteristikách. (47)

Navzdory svému dominantnímu postavení čelí Jednotné Rusko řadě výzev. Jedním z hlavních problémů je neexistence silné opozice, což může vést k nedemokratickému politickému procesu a nedostatečně účinné kontrole moci. Objevují se také obvinění z porušování volebních pravidel, korupce a omezování politických svobod, což podkopává legitimitu strany v očích opozice i mezinárodního společenství.

4.1.2 Komunistická strana Ruské federace (KSRF)

KSRF ideologicky vychází z marxisticko-leninského pojetí komunismu. Strana se zasazuje o obranu zájmů dělnické třídy, sociální spravedlnost a rovnost. Staví se proti kapitalismu a požaduje znárodnění klíčových odvětví ekonomiky a posílení státního sektoru. KSRF rovněž podporuje myšlenky sociální rovnosti, boje proti korupci a posilování role státu při zajišťování blahobytu občanů.

Na federální úrovni má KSRF křesla ve Státní dumě, kde působí jako hlavní opoziční síla vůči vládnoucí straně Jednotné Rusko. Strana se aktivně účastní legislativního procesu a předkládá iniciativy a návrhy zákonů, které odrážejí její politickou platformu a zájmy jejích voličů. KSRF často využívá svých míst v parlamentu ke kritice vlády, identifikaci sociálních problémů a navrhování alternativních řešení. KSRF je rovněž zastoupena v regionálních vládních strukturách, což jí umožňuje ovlivňovat rozhodování na místní úrovni. Regionální

pobočky strany se podílejí na organizaci veřejných akcí, kampaní a mobilizaci voličů pro volební kampaně. Kromě toho se KSRF aktivně zapojuje do veřejného života v zemi, organizuje mítinky, demonstrace a další masové protesty a poskytuje pomoc a podporu různým sociálním hnutím a sdružením.

Úloha KSRF v politickém životě Ruska se projevuje také ve formování veřejného mínění a diskurzu. Strana aktivně využívá hromadné sdělovací prostředky, včetně televize, rozhlasu, internetu a tisku, k šíření svých myšlenek a postojů, jakož i ke kritice vládní politiky a vedení alternativní informační kampaně.

KSRF má podobnou organizační strukturu jako Jednotné Rusko. Na federální úrovni stranu řídí sjezd, který přijímá hlavní strategická rozhodnutí. Nejvyšším řídicím orgánem je Ústřední výbor, který je tvořen z vedoucích členů strany a určuje její politickou linii. Na regionální úrovni má KSRF své pobočky, které koordinují činnost strany na místní úrovni. (48)

KSRF však čelí kritice za svou ideologickou zastaralost, neschopnost přizpůsobit se moderním výzvám a omezený průnik do regionálních a místních vládních struktur.

4.1.3 Liberálně-demokratická strana Ruska (LDSR)

LDSR se profiluje jako liberálně-demokratická strana, ale její ideologie ne vždy odpovídá klasickému pojetí liberalismu a demokracie. Strana se často ohání populistickými sliby a rétorikou, zdůrazňuje ochranu zájmů běžných občanů a boj proti byrokracii. Upřednostňuje také národní hrdost a ruskou suverenitu.

Liberálně demokratická strana Ruska (LDSR) hraje v politickém životě země významnou roli, i když není dominantní silou jako Jednotné Rusko. LDSR byla založena v roce 1991 a pod vedením svého lídra Vladimira Žirinovského proslula svými nekonvenčními metodami a protivenstvími.

Jednou z hlavních rolí LDSR je vytvářet opoziční obraz v rámci ruského politického systému. Strana často kritizuje současnou vládu a vládnoucí stranu Jednotné Rusko a poukazuje na jejich nedostatky a selhání. To umožňuje LDSR přitáhnout pozornost určité části obyvatelstva, která není spokojena s vládní politikou. Kromě toho LDSR často využívá své návrhy a sliby během volebních kampaní, aby přilákala voliče. Bývalý předseda strany Vladimir Žirinovskij je známý svou populistickou rétorikou a sliby, které mohou oslovit určité sociální skupiny, jako jsou důchodci, mládež nebo dělnická třída.

Strana má své zástupce ve Státní dumě a dalších regionálních vládních strukturách, což jí umožňuje vyjadřovat zájmy svých příznivců a zastupovat jejich názory v legislativním

procesu. LDSR tak hraje roli opoziční síly, která upozorňuje na určité společenské a politické problémy a předkládá jejich alternativní řešení. Její aktivismus a rétorika rovněž přispívají k rozmanitosti politické debaty v ruské společnosti.

LDSR má podobnou strukturu jako ostatní strany. Na federální úrovni ji řídí Kongres, který přijímá strategická rozhodnutí. Nejvyšším řídicím orgánem je ústřední výbor, který je tvořen z vedoucích členů strany. Na regionální úrovni má LDSR také pobočky, které koordinují její činnost na místní úrovni. (49)

LDSR se potýká s řadou problémů, mezi něž patří omezování politických svobod, konkurence ostatních stran a absence jasné ideologické platformy. Vladimir Žirinovskij je známý svým excentrickým chováním a protichůdnými výroky, což někdy negativně ovlivňuje image strany.

4.1.4 Spravedlivé Rusko

Spravedlivé Rusko je sociálnědemokratická strana prosazující sociální spravedlnost, obranu práv pracujících a zlepšení životních podmínek. Prosazuje myšlenky sociální rovnosti, rozvoje sociální ochrany a podpory malých a středních podniků. Ve svém programu se strana zaměřuje na podporu nízkopříjmových skupin, vytváření příznivých podmínek pro hospodářský rozvoj a podporu veřejné solidarity.

Role Spravedlivého Ruska v politickém životě země se projevuje jak v jeho postavení opoziční síly, tak v jeho aktivní účasti na formování veřejného mínění a vytváření alternativních socioekonomických programů. Jako opoziční strana hraje Spravedlivé Rusko důležitou roli při zajišťování plurality a rozmanitosti politických názorů v země. Strana kritizuje politiku vládnoucí strany a současné vlády a předkládá alternativní návrhy a programy rozvoje Ruska. Její představitelé aktivně vystupují na veřejných akcích, v debatách a televizních pořadech a předkládají k diskusi důležité otázky veřejného života.

Spravedlivé Rusko rovněž plní roli prostředníka mezi úřady a společností a hájí zájmy různých sociálních skupin a vrstev obyvatelstva. Strana se často zabývá problémy nízkopříjmových skupin, důchodců, malých a středních podnikatelů, studentů a dalších kategorií občanů a nabízí jim svou sociální podporu a rozvojové programy.

Spravedlivé Rusko má podobnou organizační strukturu jako ostatní strany. Na federální úrovni stranu řídí sjezd, který přijímá strategická rozhodnutí. Nejvyšším řídicím orgánem je Ústřední rada, která je tvořena vedoucími členy strany. Na regionální úrovni má strana Spravedlivé Rusko pobočky, které koordinují její činnost na místní úrovni. (50)

Spravedlivé Rusko se aktivně účastní voleb na všech úrovních. Strana nominuje své kandidáty do Státní dumy, regionálních a obecních zastupitelstev. Nabízí voličům alternativní programy a snaží se získat jejich podporu.

Spravedlivé Rusko se potýká s několika vážnými problémy, které mu ztěžují působení a rozvoj v ruském politickém prostředí. Jedním z klíčových problémů je omezování politických svobod v zemi, které straně komplikuje možnost vést otevřenou a efektivní politickou činnost. Omezení svobody projevu, shromažďování a politického vyjadřování vytváří překážky pro masové akce a kampaně a omezuje také přístup do médií. Kromě toho čelí strana Spravedlivé Rusko konkurenci jiných politických stran, zejména strany Jednotné Rusko, která disponuje značnými zdroji a podporou úřadů. To straně působí další potíže při získávání voličů a upevňování elektorátu. V neposlední řadě se strana potýká s omezenými finančními prostředky a zdroji, což jí brání v aktivní volební kampani, pořádání akcí a vedení informačních kampaní. Nedostatek finančních prostředků omezuje schopnost strany konkurovat ostatním politickým silám a přitáhnout pozornost voličů.

4.1.5 Jablko

Jablko je liberální strana prosazující myšlenky občanské společnosti, demokracie a lidských práv. Strana prosazuje obranu občanských svobod, právního státu, rozvoj občanské společnosti a politické soutěže. Podporuje myšlenku liberální ekonomiky, volného trhu a posilování institucí občanské společnosti.

Jednou z klíčových rolí strany Jablko je působit jako opoziční síla kritizující současnou vládu a její politiku. Strana aktivně oslovuje úřady a identifikuje problémy v různých oblastech života země, jako jsou politické represe, porušování lidských práv, korupce a ekonomické problémy. Jablko tak může být hlasem těch částí společnosti, které nesouhlasí s postupem vládnoucí strany. Kromě toho se Jablko aktivně účastní společenských hnutí a masových akcí a prosazuje obranu občanských svobod a demokratických principů. Strana organizuje shromáždění, protesty a další formy veřejné činnosti, jejichž cílem je změnit politické prostředí a upozornit na důležité společenské otázky.

Jablko plní důležitou funkci v rozvoji občanské společnosti a politické kultury v zemi. Strana prosazuje principy občanské odpovědnosti, vzdělávání a aktivní účasti občanů na veřejném životě. Svou činností přispívá k formování občanského vědomí a kultury, zvyšuje politické povědomí a aktivitu obyvatelstva.

Jablko má podobnou strukturu jako jiné strany. Na federální úrovni stranu řídí sjezd, který přijímá strategická rozhodnutí. Nejvyšším řídicím orgánem je Politický výbor, který je tvořen z vedoucích členů strany. Na regionální úrovni má Jablko také pobočky, které koordinují její činnost na místní úrovni. (51)

Jablko se aktivně účastní voleb na všech úrovních. Strana nominuje své kandidáty do Státní dumy, regionálních a obecních zastupitelstev. Nabízí voličům liberální a progresivní programy, čímž přitahuje podporu těch, kteří sdílejí její myšlenky. Zároveň však čelí řadě výzev, včetně omezování politických svobod, konkurence ze strany jiných stran a nesouhlasu uvnitř stranické struktury.

4.2 Analýza předvolebních protikorupčních programů politických stran

V této kapitole budou analyzovány volební programy politických stran ve volbách do Státní dumy Federálního shromáždění Ruské federace v letech 2007, 2011, 2016 a 2021. Budou analyzovány myšlenky a iniciativy související s problémem korupce a způsoby jejího potírání, vyjádřené v jejich návrzích a heslech.

4.2.1 Volby poslanců do Státní dumy Ruské federace v roce 2007

Volby v Rusku v roce 2007 proběhly v prostředí rostoucí politické stability a dominance vládnoucí strany Jednotné Rusko. V tomto období došlo v zemi k hospodářskému růstu, upevnění autoritářské vlády a konsolidaci moci kolem prezidenta Vladimira Putina. Domácí politická opozice byla oslabena a opoziční strany čelily omezením své činnosti a přístupu ke zdrojům.

Ve volbách v roce 2007 prokázala strana Jednotné Rusko svou politickou dominanci ziskem drtivé většiny hlasů. Jednotné Rusko získalo 64,3 % hlasů, čímž posílilo svou pozici hlavní strany v Rusku. Solidní výsledek vykázala také Komunistická strana Ruské federace (KSRF), která získala 11,6 % hlasů. Potvrdila se tak stabilní obliba komunistické ideologie mezi určitými vrstvami obyvatelstva. Liberálně demokratická strana Ruska (LDSR) získala 8,1 % hlasů, což rovněž signalizovalo podporu voličů a umožnilo straně udržet si pozici v parlamentu. Spravedlivé Rusko získalo 7,74 procenta hlasů. Tento výsledek naznačoval omezenou podporu voličů a zdůrazňoval obtíže, s nimiž se strana ve své činnosti potýkala. Straně Jablko se nepodařilo překročit hranici nutnou pro zastoupení v parlamentu. To vyvolalo další debatu o spravedlnosti a transparentnosti volebního procesu. (52)

Téměř všechny politické strany ve svých volebních programech představily návrhy na boj s korupcí, což svědčí o širokém uznání tohoto problému a důležitosti jeho řešení.

Například strana LDSR použila následující větu: "*Korupce jako jeden z nejškodlivějších jevů pro každý stát se pro Rusko stala skutečnou hrozbou pro národní bezpečnost země.*" (53). Strana KSRF ve svém volebním programu uvádí: "*Rozsah korupčních praktik se stal skutečnou národní hrozbou.*" (54)

Téma informační otevřenosti a občanské kontroly úřadů je důležité pro několik stran.

Politická strana Jednotné Rusko podporuje myšlenku informační otevřenosti vlády, což znamená dostupnost informací o činnosti státních orgánů a transparentnost rozhodnutí. To zahrnuje zveřejňování informací o rozpočtu, činnosti úředníků a dalších důležitých aspektech veřejné správy. Strana také prosazuje občanskou kontrolu nad byrokracií, tj. aktivní účast občanů na sledování, kontrole a řízení činnosti státních orgánů a zaměstnanců. Toho lze dosáhnout prostřednictvím účasti veřejných organizací, vytvářením mechanismů zpětné vazby od občanů a vlastních iniciativ občanů. Zjišťování efektivity veřejné správy je jedním z důležitých kritérií pro stranu. Jejich cílem je vytvořit a udržet fungující veřejné orgány, které mohou efektivně realizovat cíle a poskytovat pozitivní výsledky pro občany. V neposlední řadě strana klade velký důraz na důvěru občanů ve vládní instituce. To zahrnuje vytváření důvěryhodných vztahů mezi státem a občany, jakož i zvyšování úrovně důvěry v činnost státních orgánů a fungování jejich institucí. "*Informační otevřenost úřadů, občanská kontrola byrokracie, efektivita státní správy, důvěra veřejnosti v mocenské instituce, nezávislý soud, orgány činné v trestním řízení, které považují ochranu práv a svobod občanů za svůj hlavní úkol, to jsou nejdůležitější rysy ruského státu, které budeme v příštích letech budovat.*" (55).

Strana KSRF rovněž podporuje myšlenku občanské kontroly úřadů a navrhuje, aby se účinnou formou veřejné kontroly stal postup odvolávání poslanců a zvolených úředníků. To znamená, že občané budou moci aktivně ovlivňovat a kontrolovat činnost svých zástupců. (54)

LDSR je nakloněna propagandě zaměřené na odhalování korupčních aktivit. To znamená aktivní snahu o odhalování a zveřejňování případů korupce a upozorňování veřejnosti na tyto delikty. Strana rovněž vyzývá k informování veřejnosti o všech rozhodnutích přijatých na všech úrovních státní správy. To znamená, že státní orgány a úředníci by měli zpřístupňovat informace o své práci, svých krocích a rozhodnutích, aby občané mohli lépe pochopit a hodnotit činnost úřadů. Dalším cílem strany je zúžení prostoru pro korupci. Prosazuje vytvoření takových podmínek, které by minimalizovaly možnosti korupčních schémat a manipulací. Může se jednat o úroveň přístupu k moci, legislativní

změny, které zvýší odpovědnost a trestnost korupčních trestných činů, a sladění požadavků a postupů se zásadami transparentnosti a etiky. *"Je nutné vést propagandu s cílem odhalit korupční aktivity, informovat obyvatelstvo o všech rozhodnutích na všech úrovních státní správy, zúžit pole působnosti korupce"* (53).

Jablko si klade za úkol obnovit skutečnou dělbu moci. Je pro parlament, který kontroluje výkonnou moc, a podporuje obnovení volených guvernérů a Rady federace, což by podpořilo větší otevřenost a odpovědnost vůči obyvatelstvu. (56)

Strana Jablko rovněž vyjadřuje podporu transparentnosti v podnikání. Navrhují důkladný nezávislý audit všech národních monopolů a změny v legislativě, podle nichž by monopoly musely zveřejňovat informace o svých výdajích a odvádět daně do rozpočtů regionů, kde jejich podnikatelské subjekty působí. *"Měl by být proveden důkladný nezávislý audit všech národních monopolů, počínaje Gazpromem. Přijmout zákon, který by přirozeným monopolům ukládal povinnost realizovat všechny významné výdaje pouze prostřednictvím transparentních výběrových řízení a zveřejňovat na svých oficiálních internetových stránkách informace o všech nákladech, které platí veřejnost."*(56) Cílem těchto opatření je posílit informační otevřenost, snížit korupční rizika a zajistit účinnější kontrolu činnosti monopolů ve veřejném zájmu.

Důležitou součástí programu strany Jablko je také zrušení politické cenzury ve všech médiích. To zajistí svobodný přístup k informacím a zabrání případným pokusům o zakrývání korupčních praktik a zneužívání moci. (56)

Téma otevřenosti a svobody voleb otevřelo několik stran. KSRF vyjádřila přání osvobodit volby od tlaku soukromého kapitálu a falšování, konkrétně: *"Volby do orgánů se stanou transparentními, osvobozenými od tlaku soukromého kapitálu, černého piaru a falšování"*.(54) LDSR zdůraznila důležitost transparentnosti voleb a poznamenala: *"Volby musí být mimořádně transparentní"*.(53) Strana Jablko zdůraznila důležitost konání svobodných voleb, což se odráží v jejich programu: *"Musíme uspořádat skutečně svobodné volby"*.(56)

Ruské politické strany ve svých programech zdůrazňují význam nezávislosti soudů jako základního prvku boje proti korupci.

Jednotné Rusko přikládá nezávislosti soudů značný význam, neboť ta zajišťuje spravedlnost a zákonnost při projednávání soudních případů a zvyšuje důvěru občanů ve spravedlnost. Zajištění nezávislosti soudů pomáhá předcházet možným případům

zasahování do soudních procesů a zajišťuje, že rozhodnutí jsou přijímána na základě práva a spravedlnosti. (55)

Strana KSRF podporuje myšlenku obnovení volby soudců, která je důležitým krokem k zajištění nezávislosti soudnictví. Tím by se předešlo možným případům politického nátlaku na soudce a zajistila by se jejich odpovědnost vůči společnosti. (54)

LDSR rovněž vyjadřuje podporu nezávislé justici a zdůrazňuje její úlohu v boji proti korupci a při zajišťování spravedlnosti. Návrhy strany na tvrdé tresty za korupční trestné činy: *"Měl by být přijat tvrdý federální protikorupční zákon. Podle tohoto zákona předpokládat trest pro zkorumpované úředníky až 25 let vězení v jedné cele s konfiskací veškerého majetku. V podstatě by to pro odsouzeného korupčníka znamenalo doživotí a úplné zruinování jeho rodiny"*(53) a vytvoření fondu talentovaných státních úředníků jsou rovněž zaměřeny na posílení důvěry občanů v soudnictví. (53)

Jablko rovněž požaduje nezávislost soudní moci na vlivu výkonné a zákonodárné moci. To by pomohlo vytvořit podmínky pro objektivní posuzování právních sporů a rozhodování na základě práva, které je základem právního státu.

V rámci svého programu se Jablko dotklo také tématu nájezdů. Podle programu strany: *"By měly být přijaty přísné zákony proti nájezdům"* a *"Stát by měl zajistit objektivní prošetření všech stížností na nájezdy na majetek, který je vrácen oprávněným vlastníkům"*. (56) Cílem těchto opatření je vytvořit podmínky pro ochranu vlastnických práv občanů a zabránit korupčnímu zneužívání v této oblasti.

4.2.2 Volby poslanců do Státní dumy Ruské federace v roce 2011

Volby v Rusku v roce 2011 měly v politických dějinách země mimořádný význam a odrážely novou vlnu politických změn a sociálních nepokojů, která byla označena jako "zima protestů"². Tyto volby se konaly v kontextu nespokojenosti a nedůvěry veřejnosti vůči stávajícímu režimu, kterou podněcovala obvinění z volebních nesrovnalostí, korupce a omezování politických svobod.

Strana Jednotné Rusko, která dlouho dominovala ruské politické sféře, utrpěla značné ztráty. Jednotné Rusko získalo 49,32 % hlasů. To byl výrazný pokles oproti

² Masové politické protesty v Rusku, které začaly po volbách do Státní dumy VI. sjezdu 4. prosince 2011, pokračovaly během kampaně před ruskými prezidentskými volbami a po prezidentských volbách 4. března 2012, v nichž v prvním kole zvítězil Vladimir Putin. Protestující tvrdili, že volby provázelo porušování federální legislativy a masivní falšování. Jedním z hlavních hesel většiny akcí bylo "Za spravedlivé volby!" a "Rusko bude svobodné". Jedním ze symbolů protestů byla bílá stuha. (59)

předchozím volbám a signál rostoucí nespokojenosti obyvatelstva s politikou vládoucí strany. Výrazný volební úspěch zaznamenala strana KSRF, která získala 19,19 % hlasů. Tento výsledek potvrdil rostoucí podporu komunistické ideologie v ruské společnosti a signalizoval touhu voličů po alternativních politických silách. Liberálně demokratická strana Ruska (LDSR) dosáhla výsledku 11,67 %, který byl rovněž nižší, než se očekávalo, ale přesto umožnil straně udržet si pozici v parlamentu. Spravedlivé Rusko získalo podporu 13,24 % voličů, což podtrhuje jeho roli důležitého hráče na ruské politické scéně. Jablko nedokázalo překonat pětiprocentní hranici, když získalo pouze 3,43 procenta hlasů. (57)

V roce 2011 se otázka korupce stala jedním z nejpálčivějších a nejdůležitějších témat politické diskuse v Rusku, což se promítlo do programů všech hlavních politických stran v zemi. To svědčí o tom, že politické síly si uvědomovaly vážnost problému korupce a uznávaly nutnost přijetí naléhavých a účinných opatření k jejímu řešení.

Zvláštní pozornost byla věnována otázkám transparentnosti a kontroly příjmů úředníků jako jednoho z klíčových nástrojů v boji proti korupci. Tyto opatření byla považována za nezbytná k zabránění zneužívání a neodůvodněnému obohacení úředníků na úkor státních zdrojů.

Strana Jednotné Rusko upozorňovala na důležitost otevřenosti informací o příjmech úředníků, státních zakázkách a rozhodnutích přijímaných státními orgány. Prohlášení o transparentnosti a otevřenosti při přijímání rozhodnutí bylo považováno za klíčový prvek v boji proti korupci, zatímco veřejná expertíza iniciativ vlády byla uznávána jako důležitý mechanismus kontroly nad činností vládních orgánů. (58)

Komunistická strana Ruské federace (KSRF) zdůrazňovala rozvoj lidové samosprávy a veřejné kontroly nad činností úředníků. Jejich program obsahoval sliby vytvoření mechanismů umožňujících široké veřejnosti aktivně se podílet na kontrole práce státních orgánů a úředníků. Tento přístup předpokládal širší zapojení veřejnosti do monitorování a hodnocení činnosti moci. (60)

Liberálně-demokratická strana Ruska (LDSR) navrhovala tvrdá opatření v boji proti korupci, kterou považovala za "*reálnou hrozbu pro státní bezpečnost*"(61). Strana navrhla začlenění řady opatření do svého programu, zaměřených na efektivnější boj proti korupci v Rusku. Jedním z klíčových návrhů byla ratifikace článku 20 Mezinárodní úmluvy proti korupci³. Toto opatření zdůrazňuje ochotu strany přijmout mezinárodní standardy a dohody

³ Článek 20 - Nedovolené obohacování

V souladu se svou ústavou a základními zásadami svého právního systému každý smluvní stát zváží přijetí

v oblasti boje proti korupci. LDSR také zdůrazňovala: " *Je nutné svěřeni politické opozici funkcí kontroly a dozoru nad rozpočtem a dodržováním právních norem*". (61) Kromě toho navrhovala legislativně zavést deklarace výdajů, což mělo vést k pečlivějšímu dohledu nad finanční činností úředníků. (61)

Spravedlivé Rusko navrhovalo řadu opatření zaměřených na zpřísnění kontroly nad výdaji státních zaměstnanců a pracovníků bezpečnostních složek. Předkládali myšlenku přijetí zákona o kontrole výdajů, který by umožňoval trestní stíhání osob, jejichž zdroje příjmů neměly legální potvrzení. Kromě toho se strana zasazovala o vytvoření nezávislé komise pro boj s korupcí, která měla úzce spolupracovat s občanskými organizacemi pro efektivní potírání projevů korupce. (62)

Strana Jablko také navrhovala opatření zaměřená na zpřísnění kontroly nad korupcí a transparentností činnosti úředníků. Navrhovali plné ratifikace Úmluvy OSN proti korupci, včetně článku 20, a zavedení do Trestního zákoníku Ruské federace článku o "Nezákonném obohacování". Tato opatření zahrnovala možnost zahájení trestního stíhání vůči úředníkům, jejichž výdaje neodpovídaly jejich legálním příjmům, což by umožnilo účinnější boj s korupcí na legislativní úrovni. Kromě toho strana navrhovala provést důkladnou kontrolu deklarací úředníků s následným propuštěním těch, kteří nedokázali prokázat legálnost svých příjmů a majetku. (63)

Jednotné Rusko, Spravedlivé Rusko a Jablko ve svých programech zdůrazňovaly důležitost posílení nezávislé soudní soustavy v kontextu boje proti korupci. Nezávislost soudů byla považována za klíčový prvek pro zajištění nestranného projednávání případů a trestání korupčníků.

Jednotné Rusko zdůrazňovala potřebu "*posílení soudního systému na základech nezávislosti, transparentnosti a spravedlnosti*." (58) To znamenalo, že soudy musí fungovat nezávisle na vnějších vlivech, být transparentní ve svých rozhodnutích a zaručit spravedlnost pro všechny občany.

Spravedlivé Rusko vyjadřovala myšlenku vytvoření specializovaného systému správních soudů pro odvolání proti činům orgánů moci. Toto opatření mělo za cíl zajistit efektivnější ochranu práv občanů před možným zneužitím moci a neoprávněnými akcemi ze strany státních struktur. (62)

takových legislativních a jiných opatření, která budou nezbytná k tomu, aby bylo nezákonné obohacení, tj. podstatné zvýšení majetku veřejného činitele nad rámec jeho zákonných příjmů, které nemůže rozumně zdůvodnit, považováno za trestný čin, pokud je spácháno úmyslně. (64)

Jablko navrhovalo celou řadu opatření k zajištění skutečné nezávislosti soudního systému na zneužívání výkonné moci a finančního tlaku. To zahrnovalo zrušení nespravedlivých rozsudků, propuštění a rehabilitaci obětí soudní korupce. Kromě toho Jablko navrhovalo změny ve způsobu jmenování federálních soudců a předsedů soudů, aby zajistilo jejich větší nezávislost a transparentnost. (63)

Omezení doby pobytu ve státní službě bylo navrženo dvěma stranami, LDSR a Spravedlivé Rusko, jako jedno z opatření pro boj s korupcí a zajištění efektivity práce státních orgánů.

LDSR navrhovala: "*Zákonem omezit dobu služby úředníků "na jednom místě" na 3-5 let, aby neměli čas "narůstat" korupčními vazbami"*. (61) Omezení doby služby přispívá k obnově personálu, zavádění nových myšlenek a přístupů a zvyšuje odpovědnost vůči společnosti.

Spravedlivé Rusko navrhovala zavedení federální právní normy, podle které by každý volený úřad nemohl být zastáván jedním jedincem déle než dvě po sobě jdoucí funkční období. (62)

Návrhy na přísnější tresty za korupční jednání předložily dvě strany, KSRF a Spravedlivé Rusko, jako jeden z prostředků pro boj s korupcí a posílení zákonnosti v zemi.

KSRF navrhovala "*bezkompromisní boj s korupcí*"(60) a zavedení konfiskace majetku pro zloděje a úplatkáře. Konfiskace majetku může být účinným nástrojem k prevenci korupce a potrestání korupčníků, kteří by byli zbaveni materiálních výhod ze svých nezákonných činů. Taková opatření mohou snížit atraktivitu korupčních jednání a zvýšit úroveň odpovědnosti před zákonem. (60)

Spravedlivé Rusko navrhovala zvýšení délky trestů za úplatkářství s povinnou konfiskací majetku korupčníků. (62)

Na těchto volbách se tématu svobodných a spravedlivých voleb dotkla pouze strana KSRF. Ve svém programu strana poznamenala: "*Při převzetí vlády KSRF provede reformy pro lid a společně s lidem. Volební systém bude zbaven informačního teroru, špinavých technologií a vlády peněz. Volby budou prováděny na základě skutečné rovnosti všech účastníků volebního procesu a svobodné vůle občanů. Zaručujeme demokratizaci politického systému a zvýšení jeho efektivity.*"(60)

4.2.3 Volby poslanců do Státní dumy Ruské federace v roce 2016

Volby do Státní dumy Ruské federace v roce 2016 proběhly v kontextu pokračující politické napětí a společenských změn v zemi. Po volbách v roce 2011, které byly

charakterizovány aktivními protesty a obviněními z volebních nepravostí, podnikla vláda některé kroky ke snížení napětí a zvýšení legitimacy voleb. Nicméně, navzdory některým zlepšením ve volebním procesu zůstala veřejná nespokojenost a požadavky na změny stále aktuální.

V porovnání s volbami v roce 2011, výsledky voleb v roce 2016 odrážely evoluci politické situace v zemi. Jednotné Rusko dokázala zachovat svou pozici lídra a výsledky byly o něco lepší než v roce 2011. V roce 2016 získala Jednotné Rusko 54,20 % hlasů, což bylo nepatrné zvýšení ve srovnání s předchozími volbami. To svědčilo o zachování její dominantní pozice v politickém systému Ruska, ale také naznačovalo, že strana stále čelila určité úrovni nespokojenosti a podpory jiných politických sil. Strana KSRF si rovněž udržela svou pozici jako důležitý opoziční hráč, ale její výsledky v roce 2016 byly nižší než v roce 2011. Tentokrát KSRF získala 13,34 % hlasů, což bylo mírné snížení ve srovnání s předchozími volbami. Liberálně-demokratická strana Ruska (LDSR) ukázala podobné výsledky jako v předchozích volbách, získala 13,14 % hlasů. To potvrzovalo stabilitu její pozice na politické scéně a stále ji činilo jedním z klíčových účastníků parlamentní činnosti. Strana Spravedlivé Rusko prokázala určité snížení podpory ve srovnání s volbami v roce 2011, získala 6,22 % hlasů. Nakonec strana Jablko nadále zažívala obtíže, nedokázala překonat pětiprocentní hranici a získala pouze 1,99 % hlasů. (65)

Ve volbách roku 2016 se téma kontroly nad příjmy a výdaji úředníků stalo jedním z nejdůležitějších pro několik politických stran, včetně Jednotného Ruska, Spravedlivého Ruska a Jablka.

Jednotné Rusko přišlo s iniciativou: *"Je nutné ustavovat trvalý dohled nad dodržováním zákona v oblasti střetu zájmů."*(66) To neznamená pouze vypracování odpovídající legislativy, ale také jejich aktivní uplatňování v praxi. Strana zdůrazňuje důležitost prevence možných situací, kdy zájmy úředníků mohou stát v konfliktu s zájmy státu nebo společnosti jako celku.

Spravedlivé Rusko přišla s myšlenkou přijetí nového zákona o kontrole shody velkých výdajů veřejných úředníků s jejich příjmy. Hlavním cílem této iniciativy je zajištění trvalé kontroly nad shodou získaného majetku s legálními zdroji příjmů. Strana vyzývá k rozšíření pravomocí daňových úřadů pro efektivnější monitorování finančních operací státních úředníků a zajištění transparentnosti jejich finanční situace. (67)

Strana Jablko navrhla několik opatření zaměřených na zajištění transparentnosti příjmů a výdajů úředníků. Za prvé, prosazovali začlenění norem do zákonodárství, které by

úředníky a poslance povinně nutily zveřejňovat své výdaje a majetek v souladu s ustanoveními článku 20 Úmluvy OSN proti korupci. Kromě toho Jablko navrhlo: "*Je třeba provést důkladnou kontrolu prohlášení majetkových poměrů úředníků a propustit ze státní služby ty, kdo nedokážou prokázat legálnost svých příjmů a majetku*". (68)

Na těchto volbách byla také velmi aktuální otázka transparentnosti v oblasti podnikání a veřejné správy pro čtyři strany: Jednotné Rusko, LDPR, Spravedlivé Rusko a Jablko.

Jednotné Rusko vyjádřilo potřebu "*zprísnit kontrolu a zvýšit odpovědnost v oblasti velkých a složitých zakázek*". (66) Strana také vyzvala k zpřístupnění výsledků monitoringu každému občanovi. To by umožnilo vytvořit otevřenější a transparentnější systém spolupráce mezi státními orgány a soukromými investory a zvýšit důvěru společnosti v investiční projekty. (66)

LDSR se zaměřila na transparentnost v hospodaření s veřejnými financemi a finančními operacemi řídicích společností. Strana také navrhla, aby opoziční straně byly legislativně přiděleny funkce kontroly nad rozpočtem a dohled nad dodržováním právních norem. Také byla předložena myšlenka transparentnosti všech plateb na bankovní účty těchto organizací s povinným uvedením všech podrobností transakcí. To by umožnilo zabránit možným finančním machinacím a snížit úroveň korupce. (69)

Spravedlivé Rusko zdůraznila: "*Bez účasti společnosti nelze korupci porazit! Jsou zapotřebí občanská kontrola nad systémem státní administrativy a plná záruka svobody tisku při odhalování faktů korupce*".(67) Toto prohlášení zdůrazňuje nejen důležitost transparentnosti v boji proti korupci, ale i nutnost zajištění svobody slova a přístupu k informacím pro novináře, aby mohli svobodně odhalovat případy korupce a upozorňovat společnost na tento problém.

Strana Jablko se zaměřila na několik aspektů transparentnosti ve veřejné správě. Za prvé, strana zdůraznila důležitost přijetí zákonů o transparentnosti financování politických stran, což by pomohlo zabránit možným případům nelegálního financování politických organizací. Kromě toho Jablko navrhlo: "*Provádění protikorupční čistky v aparátu vlády, včetně kontroly hlasitých publikací v médiích. Veřejné a hlasité vyšetření všech případů korupce ve vládě, prezidentské administrativě, právních orgánech, státních podnicích a státních korporacích. Vinní by měli nést odpovědnost, koho by to i zasáhlo*". (68) Také bylo navrženo zajistit transparentnost tendrů a stanovení jejich výchozí ceny, aby se předešlo možným případům nadhodnocení cen při veřejných zakázkách. Tyto opatření jsou zaměřena

na vytvoření otevřenějšího a transparentnějšího systému veřejné správy, zvýšení důvěry společnosti ve vládu a boj proti korupci. (68)

Posílení trestů za korupci navrhly tři strany – Jednotné Rusko, Spravedlivé Rusko a Jablko.

Jednotné Rusko navrhla: "*Stanovit zvýšenou odpovědnost (až 20 let odnětí svobody) za zpronevěru v oblasti nákupu zboží, prací a služeb pro potřeby státu nebo obce.*"(66) Strana také podpořila nejpřísnější tresty za útoky na státní poklad, bez ohledu na pozice a tituly pachatelů.

Spravedlivé Rusko navrhla zpřísnit tresty za úplatkářství a zneužití úředního postavení a zavést povinné konfiskace majetku odsouzeného a jeho rodinných příslušníků. Kromě toho strana vyjádřila názor na nutnost zahrnutí do systému trestů za jakékoli korupční činy úplného zákazu další práce ve státní službě. Tyto opatření mají za cíl tvrdší postihy korupčních zločinů a předcházení opakovanému pronikání korumpovaných osob do státních struktur. (67)

Jablko, stejně jako Spravedlivé Rusko, zdůraznilo důležitost "*zavedení zákazu zastávání funkcí v orgánech státní moci a místní samosprávy pro státní a místní úředníky, kteří byli odsouzeni za korupční trestné činy.*"(68)

Téma nezávislé a transparentní soudní soustavy na těchto volbách nezískala stejnou širokou pozornost jako v předchozích letech a našla svůj odraz pouze v programech dvou politických stran – Jednotné Rusko a Jablko.

Jednotné Rusko vyjádřilo svůj postoj k posílení soudního systému tím, že vyzdvihlo několik klíčových opatření. Konkrétně strana navrhla zlepšit záruky soudní ochrany pro každého občana. To zahrnovalo zvýšení kontroly nad přesností vedení záznamů ze soudních jednání a povinnost záznamu soudního procesu na video. Taková opatření by přispěla k větší transparentnosti a objektivitě soudních procesů, což by pomohlo snížit pravděpodobnost korupce v soudním systému. (66)

Strana Jablko předložila několik iniciativ. Jednou z nich je "*provádění antikorupčního auditu veškeré legislativy a likvidace identifikovaných korupčních skulin*". (68) To by umožnilo odhalit a odstranit zákony a normy, které by mohly přispívat ke korupčním praktikám v soudním systému. Kromě toho strana navrhuje, aby byly případy trestných činů spáchaných úředníky ve výkonu jejich funkce, bez ohledu na vážnost trestného činu, projednávány přisedícími soudy. Zavedení přisedících soudů ve federálních soudních soustavách pod úrovní subjektů Ruské federace by pomohlo zajistit objektivnější

a nezávislejší projednání případů, což by zvýšilo důvěru veřejnosti v soudní systém a snížilo pravděpodobnost korupce. (68)

Téma svobodných a transparentních voleb byla zvýrazněna dvěma stranami – Liberálně demokratickou stranou Ruska (LDSR) a stranou Jablko.

LDSR podporuje přísný dohled nad volebním procesem s cílem zajistit jeho transparentnost. Důrazně zdůrazňují, že falzifikace voleb by měla být přísně trestána, protože je to považováno za jedno z nejtěžších státních zločinů. Strana apeluje na systematické sledování voleb a vyšetřování všech případů porušení, aby se zajišťovala poctivost a spravedlnost ve volebním procesu. (69)

Strana Jablko navrhuje obnovení účasti mezinárodních pozorovatelů na volbách a aktivní podporu jejich účasti. Zdůrazňují roli Rady Evropy a OBSE jako kontrolních organizací, jejichž pravomoci by měly být posíleny k zajištění řádného dohledu nad volebním procesem a prevence možných porušení. Kromě toho Jablko vyzývá k vypracování a zavedení opatření ke zvýšení transparentnosti volebního systému a zajištění rovných příležitostí pro všechny účastníky voleb. (68)

Na těchto volbách bylo poprvé vzneseno téma lobbingu⁴, o čemž vyjádřily svůj názor strany Spravedlivé Rusko a Jablko.

Spravedlivé Rusko navrhla přijmout zákon o regulaci lobbingové činnosti, který by určoval způsob prosazování zájmů obchodních organizací a individuálních podnikatelů v orgánech státní správy a místní samosprávy. Tento zákon by umožnil vyvést lobbing z temnoty a začlenit ho do právního rámce, čímž by se zpřístupnilo interakce mezi úředníky a zástupci podnikání a zároveň by se ho zbavilo korupčních prvků. (67)

Strana Jablko hovořila o důležitosti "*přijetí zákonů o transparentnosti lobbingu ve Státní dumě*". (68) Tyto zákony by byly zaměřeny na zajištění otevřenější a transparentnější činnosti zákonodárského orgánu a zároveň by bránily možným případům korupce nebo ovlivňování soukromými zájmy při přijímání rozhodnutí.

4.2.4 Volby poslanců do Státní dumy Ruské federace v roce 2021

Volby v roce 2021 v Rusku proběhly v kontextu složité politické situace a očekávání změn v politickém systému země. Po předchozích volbách v roce 2016, kdy strana Jednotné

⁴ Lobbing lze charakterizovat jako „*Prosazování zájmů a působení na představitele veřejné moci s cílem ovlivnit jejich rozhodování*“ (70). Tato činnost je legitimním dílem demokratického a zákonodárského procesu, avšak lobbing často probíhá netransparentně s rizikem možných úplatků či jiných korupčních praktik (70).

Rusko dominovala v parlamentu a vyvolávala určité protesty a nepokoje, byly volby v roce 2021 očekávány s velkým zájmem jak na národní, tak mezinárodní úrovni.

Během voleb v roce 2021 Jednotné Rusko pokračovala ve své dominanci, ale bylo pozorováno určité posunutí. Strana získala 49,8 % hlasů, což bylo nižší než dřívější výsledky. Komunistická strana Ruské federace (KSRF) také demonstrovala pozoruhodný úspěch, získala 19,2 % hlasů, což potvrdilo stabilní popularitu komunistické ideologie v ruské společnosti. Liberálně-demokratická strana Ruska (LDPR) a Spravedlivé Rusko získaly 7,5 % hlasů. Tento výsledek, i když nižší než některá očekávání, jim přesto umožnil udržet své místo v parlamentu. Strana Jablko nedokázala překonat pětiprocentní hranici a získala pouze 1,34 % hlasů. (71)

Volby v roce 2021 v Rusku byly charakterizovány vysokou úrovní pozornosti věnované tématu svobodných a spravedlivých voleb několika politickými stranami. LDSR, KSRF a Jablko aktivně vystupovaly s návrhy a iniciativami zaměřenými na zlepšení průběhu voleb a zajištění jejich spravedlnosti.

Strana LDSR zdůrazňovala: "*Je třeba provádět svobodné, spravedlivé volby pouze podle stranických seznamů s použitím elektronických volebních urn*". (72) Považují, že taková metoda pomůže předejít možným manipulacím s výsledky hlasování.

KSRF předložila iniciativu na zlomení systému celkových falzifikací při provádění voleb. To zahrnovalo návrhy na posílení mechanismů kontroly procesu hlasování a počítání hlasů s cílem zajistit spravedlivé výsledky a zabránit jakýmkoli pokusům o falzifikaci. (73)

Strana Jablko vyjádřila touhu po střídání moci a pořádání spravedlivých voleb. Podporovali volitelnost Rady federace, nezávislost volebních komisí a volali po účasti ve volbách všech stran s zajištěním rovných práv a možností pro politické strany a kandidáty. (74)

Téma transparentnosti v oblasti podnikání a státního řízení opět přitáhlo pozornost několika politických stran, včetně Jednotného Ruska, LDSR a Jablka.

Jednotné Rusko vyjádřila myšlenku "*vytvořit systém občanského veřejného dohledu nad využíváním státních financí a plněním požadavků protikorupční legislativy*". (75) Tento návrh směřuje k zavedení mechanismů, které umožní občanské společnosti aktivně zasahovat do procesů státní správy a zajišťovat transparentnost a otevřenost při využívání státních financí.

LDSR předložila návrhy na přísnější kontrolu práce úředníků odpovědných za státní zakázky a rozdělování financí. Navrhují použití polygrafu k ověření poctivosti a pravdivosti

informací poskytovaných těmito úředníky, a zavedení hlavního kontrolora Ruska s jmenováním jeho zástupců z opozice. Tyto opatření mají posílit transparentnost a boj proti korupci ve státní správě. (72)

Strana Jablko zdůraznila důležitost parlamentní kontroly nad výkonnou mocí a také potřebu pravidelné auditace a veřejného účetnictví přirozených monopolů. Vyzývají k zvýšení transparentnosti činnosti těchto organizací, včetně privatizace jejich mimořádných aktiv a snížení mimořádných výdajů, a také k zajištění transparentnosti a zdůvodněnosti tarifů. (74)

Téma nezávislé a svobodné soudní soustavy se opět stalo předmětem zájmu několika politických stran.

Komunistická strana Ruské federace (KSRF) vyjádřila snahu "vytvořit skutečně nezávislý soudní systém"(73), což je považováno za důležitý krok v boji proti korupci. Zajištění nezávislosti soudů může pomoci předcházet vlivu korupce na soudní procesy a zajistit spravedlivou justici pro všechny občany.

Liberálně-demokratická strana Ruska (LDSR) předložila myšlenku volitelnosti soudců ve svobodných volbách a zajištění skutečné nezávislosti soudů všech úrovní. Tyto opatření směřují k odstranění možnosti korupčních schémat a zásahů do soudních rozhodnutí ve prospěch korupčních zájmů. (72)

Strana Jablko vyjádřila několik návrhů v oblasti soudní reformy. Podtrhli důležitost nezávislosti soudu, volitelnosti soudců, rozvoje soudů s porotou a obnovení nezávislosti advokacie. Také předložili myšlenku rovnosti stran ve soudním řízení a revize a v některých případech zrušení nespravedlivých rozsudků, což má také přímý vztah k boji proti korupci v soudním systému. (74)

Důležitým tématem v rámci voleb bylo také posílení trestů za korupční trestné činy. Tato iniciativa našla podporu u dvou stran, LDSR a Spravedlivé Rusko.

LDSR předložila řadu opatření zaměřených na přísnější trestání za korupční trestné činy. Jedním z návrhů bylo zbavení odsouzených za korupci úředníků penze a přístupu k bezplatné zdravotní péči a další sociální podpoře státu. Také navrhli propouštět úředníky za úplatky s konfiskací jejich majetku, což může sloužit jako silný odstrašující faktor v boji proti korupci. (72)

Spravedlivé Rusko také podpořila přísnější tresty za korupci. Jejich návrhy zahrnovaly zařazení korupce a zpronevěry státního majetku mezi státní zrady. Podporovali konfiskaci majetku korupčníků a jejich rodin, stejně jako zrušení podmíněného propuštění a

podmíněných trestů pro osoby spáchané korupční trestné činy. Důležitým momentem bylo také stanovení trestní odpovědnosti úředníků za nezákonné obohacení. (76)

Po volbách v roce 2007 téma nájezdů zmizelo z programů politických stran a opět se objevilo až na volbách v roce 2021. Komunistická strana Ruské federace (KS RF), si uvědomující důležitost tohoto problému, ho zdůraznila ve svém programu a vyzvala k *"přijetí rozhodných opatření k potlačení korupce a kriminality, stejně jako k zavedení "překážky" před nájezdy."*(73). "Překážka" nájezdů zahrnuje vytvoření pevného právního a institucionálního mechanismu, který by chránil podnikatele a vlastníky podniků před nezákonnými převraty a zajistil řádné vyšetřování a trestání viníků.(73)

Téma lobbingu se objevilo pouze v programu jedné strany – Jablko. Strana navrhla přijetí zákona o lobbingu. Podtrhuje důležitost regulace vlivu zájmových skupin na proces rozhodování ve státě. Přijetí takového zákona stanoví pravidla a omezení pro činnost lobbingu, určí jejich postavení, transparentnost a omezení ve vzájemném působení s orgány moci. (74)

5 Shrnutí výsledků a identifikace klíčových trendů

Tabulka 2 - Zastoupení témat boje s korupcí v programech politických stran

2007							
Politické strany	Korupce obecně	Transparentnost v oblasti podnikání a veřejné správy	Transparentní a svobodné volby	Nezávislý soudní systém	Posílení trestů za korupční jednání	Regulace nájezdů	Regulace lobbingu
Jednotné Rusko	x	x		x			
KSRF	x	x	x	x			
LDSR	x	x	x		x		
Spravedlivé Rusko							
Jablko	x	x	x	x		x	
2011							
Politické strany	Korupce obecně	Transparentnost v oblasti podnikání a veřejné správy	Transparentní a svobodné volby	Nezávislý soudní systém	Posílení trestů za korupční jednání	Regulace nájezdů	Regulace lobbingu
Jednotné Rusko	x	x		x			
KSRF	x	x	x		x		
LDSR	x	x					
Spravedlivé Rusko	x	x		x	x		
Jablko	x	x		x			
2016							
Politické strany	Korupce obecně	Transparentnost v oblasti podnikání a veřejné správy	Transparentní a svobodné volby	Nezávislý soudní systém	Posílení trestů za korupční jednání	Regulace nájezdů	Regulace lobbingu
Jednotné Rusko	x	x		x	x		
KSRF							
LDSR	x	x	x				
Spravedlivé Rusko	x	x			x		x
Jablko	x	x	x	x	x		x
2021							
Politické strany	Korupce obecně	Transparentnost v oblasti podnikání a veřejné správy	Transparentní a svobodné volby	Nezávislý soudní systém	Posílení trestů za korupční jednání	Regulace nájezdů	Regulace lobbingu
Jednotné Rusko	x	x					
KSRF	x		x	x		x	
LDSR	x	x	x	x	x		
Spravedlivé Rusko	x				x		
Jablko	x	x	x	x			x

Zdroj: vlastní zpracování

Analýza programů politických stran v období let 2007 až 2021 umožňuje identifikovat několik klíčových trendů a hlavních směrů v boji proti korupci.

Za prvé lze poznamenat, že problém korupce zůstal ve středu pozornosti všech politických stran po celé zkoumané období. V roce 2007 téměř všechny strany v jejich programech zdůraznily tento problém. To svědčí o širokém uznání závažnosti korupce v ruské společnosti.

Transparentnost v oblastech podnikání a veřejné správy hrála významnou roli v programech politických stran během zkoumaného období. V roce 2007 byla otázka transparentnosti uvedena ve všech programech stran kromě Spravedlivého Ruska. To naznačuje široké povědomí o důležitosti transparentnosti v rozhodovacích procesech a ve sdělování informací o činnosti jak soukromých firem, tak i státních institucí.

V roce 2011 se transparentnost stala klíčovým tématem pro všechny strany. To naznačuje vzrůstající povědomí o důležitosti transparentnosti jako základu důvěry společnosti v autority a podnikání. Strany zdůrazňovaly nejen potřebu posílení kontroly nad činností podnikání a státu, ale také zavedení mechanismů veřejné kontroly a přístupu k informacím.

V roce 2016 zůstala otázka transparentnosti v oblastech podnikání a správy stále klíčovou pro mnoho politických stran s výjimkou Komunistické strany Ruské federace (KSRF). V programech většiny stran byl kladen důraz na potřebu posílení opatření k zajištění transparentnosti v činnosti jak soukromého, tak státního sektoru. To se odráželo v apelacích k vytvoření a implementaci kontrolních a transparentních mechanismů zaměřených na prevenci korupce, zlepšení řízení a zajištění efektivního využívání zdrojů.

V roce 2021 se transparentnost opět stala aktuálním tématem pro Jednotné Rusko, LDSR a stranu Jablko. To naznačuje, že otázka transparentnosti zůstává jedním z klíčových témat v politickém diskurzu, které vyžaduje řešení a pozornost politických lídrů.

Téma nezávislého soudního systému hrálo také klíčovou roli v programech politických stran po celé období. V různých letech různé strany zdůrazňovaly toto téma ve svých programech, což svědčí o jeho trvalé relevanci. Nezávislost soudního systému umožňuje účinněji bojovat proti korupci a zajišťovat spravedlnost pro všechny občany.

Zvlášť je třeba zmínit, že i když téma boje proti korupci v soudním systému bylo ve většině stran zdůrazněno v programech, některé z nich se na této otázce zaměřovaly výrazněji a důsledněji. Například Jednotné Rusko a Jablko často zdůrazňovaly důležitost nezávislého soudního systému a boj proti korupci v něm. Aktivně se angažovaly v posilování

principů právního státu, zvyšování transparentnosti soudních procesů a zajišťování rovnosti před zákonem pro všechny občany.

Téma transparentních a svobodných voleb je důležité v boji proti korupci, protože zajišťuje občanům možnost vyjádřit svou vůli bez zasahování a zkreslování výsledků ze strany korumpovaných struktur. V roce 2007 bylo toto téma zahrnuto do programů několika politických stran, včetně KSRF, LDSR a Jablka. To svědčí o uznání důležitosti ochrany volebních práv občanů a nutnosti předcházet jakýmkoli pokusům o manipulaci během voleb.

Nicméně v následujících letech bylo téma svobodných voleb zmíněno méně často. V roce 2011 pouze KSRF zdůraznila toto téma ve svém programu, zatímco v roce 2016 chybělo ve programech všech stran s výjimkou LDSR a Jablka. V roce 2021 byly transparentní volby opět aktuálním tématem, které se objevilo v programech stran KSRF, LDSR a Jablko.

Absence zmínky o tomto tématu v programech strany Jednotné Rusko v průběhu celého období může vyvolávat otázky ohledně jejich přístupu k transparentnosti a volebního procesu. Zatímco ostatní strany vyjadřují ochotu dodržovat demokratické principy a chránit volební práva občanů, absence podobného postavení u vládnoucí strany může vyvolávat pochybnosti o jejich snaze o zajištění demokracie a právního státu.

Téma posílení trestů za korupční jednání přitahuje stále větší pozornost v boji proti korupci a zajištění právnosti ve společnosti. Poprvé byla aktivně diskutována v roce 2007, kdy strana LDSR předložila tento problém k diskusi. V roce 2011 již dvě strany, KSRF a Spravedlivé Rusko, zahrnuly toto téma do svých programů, což svědčí o postupném zájmu o problém trestů korupčních zločinců a nutnosti přijetí přísnějších opatření v této oblasti.

V roce 2016 bylo téma posílení trestů za korupční jednání opět zmiňováno, tentokrát již v programech tří stran: Jednotné Rusko, Spravedlivé Rusko a Jablko, což odráží rostoucí pozornost k tomuto problému v ruské politice a možné uznání potřeby tvrdších trestů pro korupční zločince.

V roce 2021 bylo téma posílení trestů za korupční jednání zařazeno do programů LDSR a Spravedlivé Rusko, což zdůrazňuje zachování zájmu o tento problém v politickém prostředí a uznání důležitosti zpřísnění trestů pro boj proti korupci.

Témata regulace nájezdů a lobbingu představují důležité aspekty boje proti korupci a zajištění spravedlnosti v ruském politickém systému.

V roce 2007 byla Strana Jablko jedinou politickou stranou, která zařadila do svého programu téma regulace nájezdů. Tímto projevem uvědomila potřebu boje proti těmto

nezákonným praktikám v době, kdy ostatní strany této problematice nevěnovaly zaslouženou pozornost. V letech 2011 a 2016 se téma nájezdů neobjevilo v politických programech žádné ze stran, což ukazuje na snížený zájem o tuto problematiku v daném období. Nicméně v roce 2021 se téma regulace nájezdů opět stalo aktuálním, když s ním přišla Strana KSRF.

V roce 2016 zmínily strany Spravedlivé Rusko a Jablko ve svých programech regulaci lobbismu, což svědčí o uznání důležitosti kontroly vlivu lobbistických skupin a transparentnosti politických procesů. V roce 2021 byla otázka regulace lobbismu opět vznesena stranou Jablko, což naznačuje trvajícím zájem o transparentnost a ochranu před negativními vlivy lobbistických struktur na politické rozhodování.

6 Závěr

Na základě analýzy programů politických stran na období 2007-2021 lze konstatovat, že korupce zůstává jednou z nejvýznamnějších hrozeb rozvoje a prosperity moderní ruské společnosti. Důležitými aspekty, na které se strany zaměřily, byly transparentnost v podnikání a veřejné správě, nezávislost soudnictví, svobodné volby a přísnější tresty za korupční jednání. Navzdory intenzivnímu úsilí o boj s tímto jevem je korupce stále rozšířená a ovlivňuje různé oblasti života občanů. Politické strany přitom hrají klíčovou roli při tvorbě zákonů a rozhodování, což jim dává jedinečnou příležitost významně ovlivnit boj proti korupci a vytváření spravedlivé společnosti. V tomto závěru se navrhuje stanovit priority další činnosti v této oblasti.

První prioritou politických stran by měla být podpora zásad práva a pořádku. V této souvislosti je důležité uznat nezávislost soudnictví a zajistit jeho ochranu před vnějšími vlivy a korupcí. Strany by se měly aktivně zasazovat o prostředí, které zajistí, aby soudy řešily případy objektivně a spravedlivě a aby zákony platily pro každého občana bez výjimky.

Kromě toho je třeba věnovat zvláštní pozornost zpřísnění trestů za korupční jednání. Politické strany by se měly zasazovat o vypracování a podporu legislativních iniciativ, které by zpřísnily tresty pro pachatele korupčních zločinů. To by mohlo zahrnovat vyšší pokuty, tresty odnětí svobody a další opatření, která by vytvořila další pobídky k prosazování zákonů a prevenci korupce.

Prioritou by měla být také transparentnost v podnikání a veřejné správě. Politické strany by se měly zasazovat o zavedení účinných kontrolních a monitorovacích mechanismů, které pomohou předcházet korupčním schémátům a zajistí poctivost a otevřenost rozhodování. To by mohlo zahrnovat zveřejňování informací o příjmech a výdajích úředníků, jakož i zřízení nezávislých orgánů odpovědných za monitorování finančních toků a transparentnost rozhodovacích procesů.

Politické strany by měly aktivně pracovat na regulaci lobbingu. To zahrnuje přijetí legislativních opatření, jejichž cílem je zabránit neoprávněnému zabírání majetku a negativnímu vlivu lobbistických skupin na politické procesy. Strany by se měly zasazovat o vytvoření transparentních pravidel a postupů, které zajistí ochranu zájmů občanů a zabrání zneužívání ze strany korupčních struktur.

Pouze společným úsilím politických stran a celé společnosti lze dosáhnout pokroku v boji proti korupci a vytvořit spravedlivou a transparentní společnost, v níž se právní stát a

integrita stanou základními hodnotami. Politické strany musí zůstat oddané těmto cílům a jednat ve veřejném zájmu, aby zajistily světlou a prosperující budoucnost pro všechny občany Ruska.

Na závěr je navrženo, že pro další práce je nezbytné podrobněji prozkoumat konkrétní opatření ke zlepšení každé z těchto priorit. Tím by se mohlo posílit úsilí o boj proti korupci a dosáhnout udržitelného pokroku ve vytváření spravedlivější a transparentnější společnosti.

7 Seznam použitých zdrojů

1. Transparency International. Corruption Perceptions Index [online]. Dostupné z: <https://www.transparency.org/en/cpi/2022>
2. VOLEJNÍKOVÁ, J. Korupce v ekonomické teorii a praxi. Praha: Profess Consulting, 2007. 390 s. ISBN 978-80-7259-055-1
3. CHMELÍK, J. a TOMICA, Z. Korupce a úplatkářství, Praha: Linde, 2011. 283 s. ISBN 978-80-7201-853-6
4. ANDRIANOV, V. D. Opredeleniye korrupsii, form i vidov proyavleniye odezhdy [online]. 2018. Dostupné z: <https://viperson.ru/wind.php?ID=631762>
5. ANDRIANOV, V.D. Byurokratiya, korrupsiya i effektivnost' gosudarstvennogo upravleniya. Wolters Kluwer Russia. ISBN 5466003883. s.236
6. TSYRENDORZHIYEVA, D.Š. Sotsial'no- filosofskoye osmysleniye fenomena korrupsii v trudakh Platona i Aristotelya. 2017. [online]. Dostupné z: <https://cyberleninka.ru/article/n/sotsialno-filosofskoe-osmyslenie-fenomena-korrupsii-v-trudah-platona-i-aristotelya/viewer>
7. Protsess pererastaniya natsional'nogo antikorrupsionnogo zakonodatel'stva v globa l'nyy mezhdunarodno-pravovoy institut. Vestnik Akademii ekonomicheskoybezopasnosti MVD Rossii. 2010, (4), 5. ISSN 1997-1001.
8. GEGEL'. Filosofiya prava. Mysl', 1990. ISBN 5-244-00384-4. s524
9. Pamyatniki rimskogo prava. Moskva: Zercalo, 1997. s608
10. BOGUSH, G. Korrupsiya i mezhdunarodnoye sotrudnichestvo v bor'be s ney. Moskva, 2004. Disertační práce.
11. KLEPITSKIY, I. A. Polucheniye vzyatki v ugolovnom prave Rossii. Moskva. ISBN 5-93235-007-5. s91
12. Code of Conduct for Law Enforcement Officials [online]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/codeofconduct.pdf>
13. OVCHINNIKOVA, O.V. Korrupsiya vo vnutrennikh delakh: ponyatiye ividy [online]. 2019. Dostupné z: <https://cyberleninka.ru/article/n/korrupsiya-v-organah-vnutrennih-del-ponyatie-i-vidy/viewer>
14. Zakon o protivodeystvii korrupsii [online]. 2008. Dostupné z: <https://rg.ru/documents/2008/12/30/korrupcia-fz-dok.html>

15. O vzaimosvyazi oligarkhii i korruptsii v yestestvennykh monopoliyakh. Problemy sovremennoy ekonomiki [online]. 2008(4). Dostupné z: <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=2368>
16. FRIČ, Pavol; a kol. Korupce na český způsob, 1.vyd.Praha: G plus G, 1999. 302 s. ISBN 80-86103-26-9
17. DUFKOVÁ, I. Korupce. Praha: Střední policejní škola Ministerstva vnitra v Praze, 2005.
18. Kleyner V.G. Korruptsiya v Rossii. Rossiya v korruptsii. Yest' li vykhod? Moskva, 2014. s.49
19. Sorokun, P.V. Istoricheskiy ocherk vozniknoveniya i razvitiya vzyatochnichestva i korruptsii v Rossii. Online. 2016. Dostupné z: <https://cyberleninka.ru/article/n/istoricheskiy-ocherk-vozniknoveniya-i-razvitiya-vzyatochnichestva-i-korruptsii-v-rossii/viewer>
20. SIMONENKO, A.N. Ob istorii pravovogo regulirovaniya preduprezhdeniya korruptsii pri ispolnenii nakazan po rossiyskomu zakonodatel'stvu. Chelovek prestupleniye i nakazaniye 2009, [online]. Dostupné z: <https://cyberleninka.ru/article/n/ob-istorii-pravovogo-regulirovaniya-preduprezhdeniya-korruptsii-pri-ispolnenii-nakazaniy-po-rossiyskomu-zakonodatelstvu/viewer>
21. OZERNAYA. Rossiyskaya byurokratiya kak perpetuum mobile reform/Kuda idet Rossiya? Aspekt Press.1995
22. BERLIN, P.A. Russkoye vzyatochnichestvo kak sotsial'no-istoricheskoye yavleniye [online]. Dostupné z: <https://modernproblems.org.ru/hisrory/242-2014-01-11-03-38-27.html>
23. VOLZHENKIN, B.V. Otvetstvennost' za vyayotnichestvo po russkomu ugolovskomu zakonodatel'stvu vtoroy poloviny XIX – nachala XX veka. 1991.
24. SINEL'SHCHIKOV, Y.P. Korruptsiya v Rossii:istoriya, sostoyaniye,prichiny, mery bor'by [online]. 2018. Dostupné z: http://www.sinelschikov.info/files/documents/book/corruption_russia_2018.pdf
25. AZALIYA, I.D. Korruptsiya: sostoyaniye protivodeystviya i napravleniya optimizatsii bor'by. Rossiiskaia kriminologicheskaja assotsiatsiia, 2015. ISBN 5878170833. s360

26. TRUKHAN, Eduard. Fenomén korupce v Rusku [online]. Praha, 2011 [cit. 2024-03-14]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/ck9nw0/>. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická v Praze.
27. Kak vykhod iz konventsii Soveta Yevropy povliyaet na bor'bu s korruptsiyey v Rossii [online]. Dostupné z: <https://www.vedomosti.ru/politics/articles/2023/01/09/958350-kak-vihod-iz-konventsii-soveta-evropi-povliyaet>
28. KHANIN D.I. Fenomen politicheskoy korruptsii v Rossii. Gosudarstvennaya vlast' i mestnoye samoupravleniye [online]. 2011, 42. ISSN 1813-1247
29. LAZAREV, E.A. Politicheskaya korruptsiya: ob'yasnyaya prirodu postsovetkikh transformatsiy. Online. 2010. Dostupné z: http://politeia.ru/files/salmins_premium_eng/6_second_1.pdf.
30. ZARANDIYA, D. Politicheskaya korruptsiya kak forma tenevoy vlasti [online]. 2012. Dostupné z: <http://emsu.ru/extra/pdf5s/lobbyist/2012/4/78.pdf>
31. KABANOV P. A. a kol. Politicheskaya korruptsiya v usloviyakh reformirovaniya rossiyskoy gosudarstvennosti na rubezhe vekov. Druzhba narodov. Moskva. ISBN 978-5-2859-0107-1.
32. MOISEYEV, V. Korruptsiya v Rossii: Kak rossiyskiye chinovniki ispol'zuyut sluzhebnoye polozheniye v korystnykh tselyakh. LAP LAMBERT Academic Publishing. 2008. ISBN 620347083X.
33. NISNEVICH U.A. Politicheskaya korruptsiya: opredeleniye, formy proyavleniya, mekhanizm i resursy. Online. 2012. Dostupné z: <https://publications.hse.ru/pubs/share/folder/6lxafrpk03/63968530.pdf>.
34. CHAVANOV D.S. Korruptsiya v organakh slozhnoy vlasti [online]. 2021, 5. Dostupné z: <https://cyberleninka.ru/article/n/korruptsiya-v-organah-sudebnoy-vlasti/viewer>
35. IVANOV, M. a kol. Aktual'nyye problemy optimizatsii mekhanizmov protivodeystviya korruptsii v sudebnoy sisteme sovremennoy Rossii [online]. 9. Dostupné z: <https://cyberleninka.ru/article/n/aktualnye-problemy-optimizatsii-mehanizmov-protivodei-stviya-korruptsii-v-sudebnoi-sisteme-sovremennoi-rossii-na-primere-issledovaniya/viewer>
36. GOLUBOVSKIY, V.U. Protivodeystviye korruptsii. Moskva, 2021. ISBN 978-5-394-04740-4.

37. CHABRIYEVA, T.A a kol. Osnovy protivodeystviya korruptsii v Rossiyskoy Federatsii. Moskva, 2024, s.296. ISBN 978-5-00156-181-1.
38. FEDOROV, A.Y. Reyderstvo i korruptsiya v organakh sudebnoy vlasti v Rossii [online]. 2010. ISSN 1563- 020X. Dostupné z:<https://www.elibrary.ru/item.asp?id=15173512>
39. Reyderstvo. Wikipedia [online]. Dostupné z:[https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%B5%D0%B9%D0%B4%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE_\(%D0%B1%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%81\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%B5%D0%B9%D0%B4%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE_(%D0%B1%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%81))
40. GUSHCHINA, N.A. Nezavisimost' sudey kak predpochteniyе spravedlivosti i bespristrastnogo pravosudiya [online]. 2016. Dostupné z: <https://cyberleninka.ru/article/n/nezavisimost-sudey-kak-predposylka-spravedlivogo-i-bespristrastnogo-pravosudiya/viewer>
41. ZHURAVLEV, A.L. Fenomen korruptsii v Rossii kak sotsiopoliticheskaya i psikhologicheskaya problema[online]. 2013. Dostupné z: <https://cyberleninka.ru/article/n/fenomen-korruptsii-v-rossii-kak-sotsiopoliticheskaya-i-psihologicheskaya-problema/viewer>
42. GALITSKIY, E.B. a LEVIN,M.I. Vzyatkoobucheniye i yego sotsial'nyye posledstviya [online]. 2008. Dostupné z: <https://cyberleninka.ru/article/n/vzyatkoobuchenie-i-ego-sotsialnye-posledstviya/viewer>
43. KARCHAGIN, E.V. a kol. Spravedlivost' i korruptsiya: fenomen korruptsii v sfere vysshego obrazovaniya [online]. 2015. Dostupné z: <https://cyberleninka.ru/article/n/vzyatkoobuchenie-i-ego-sotsialnye-posledstviya/viewer>
44. SAVCHENKO, I.A. Korruptsiya kak forma sotsial'noy nespravedlivosti. Moskva s.121 ISBN 978-5-16-111560-2.
45. NOMOKONOV, V.A. Korruptsiya v Rossii: sotsial'nyye posledstviya i osobennosti prichin [online]. 2013.Dostupné z: <https://www.rusjel.ru/jour/article/view/1466>
46. FEDOTOV D.Y. Korruptsiya i ukлонenie ot uplaty nalogov: vzaimosvyaz' sotsial'nykh yavleniy [online]. 2018. Dostupné z: <https://cyberleninka.ru/article/n/korruptsiya-i-uklonenie-ot-uplaty-nalogov-vzaimosvyaz-sotsialnyh-yavleniy/viewer>
47. Yedinaya Rossiya-Ofitsial'nyy sayt [online]. Dostupné z: <https://er.ru/>
48. Ofitsial'nyy sayt KPRF. Online. Dostupné z: <https://kprf.ru/>
49. Ofitsial'nyy sayt LDPR [online]. Dostupné z: <https://ldpr.ru/>

50. Spravedlivaya Rossiya ofitsial'nyy sayt [online]. Dostupné z: <https://spravedlivo.ru/>
51. Yabloko ofitsial'nyy sayt [online]. Dostupné z: <https://www.yabloko.ru/>
52. Vybory v Gosudarstvennuyu dumu Rossiyskoy Federatsii 2007. Bol'shaya Rossiyskaya Entsiklopediya [online]. 2007. Dostupné z: <https://bigenc.ru/c/vybory-v-gosudarstvennuiu-dumu-rossiiskoi-federatsii-2007-1ccb0e>
53. Programma politicheskoy partii LDPR [online]. 2007. Dostupné z: <https://rg.ru/2007/11/08/ldpr.html>
54. Predvybornaya Programma KPRF [online]. 2007. Dostupné z: <https://rg.ru/2007/11/09/kprf.html>
55. Predvybornaya Programma Yedinoy Rossii [online]. 2007. Dostupné z: <https://rg.ru/2007/11/09/er.html>
56. Predvybornaya programma politicheskoy partii "Yabloko" [online]. 2007. Dostupné z: <https://rg.ru/2007/11/14/yabloko.html>
57. Vybory v Gosudarstvennuyu dumu Rossiyskoy Federatsii 2011. Bol'shaya Rossiyskaya Entsiklopediya [online]. 2011. Dostupné z: <https://bigenc.ru/c/vybory-v-gosudarstvennuiu-dumu-rossiiskoi-federatsii-2011-c947d9>
58. Predvybornaya programma Partii "Yedinaya Rossiya" [online]. 2011. Dostupné z: https://er.ru/activity/news/predvybornaya-programma-partii-edinaya-rossiya_61405
59. Protestnyye mitingi v Rossii kontsa 2011-nachala 2012 godov. Zapros na demokratizatsiyu politicheskikh institutov. VOLKOV, Denis. Wikipedia [online]. 2012. Dostupné z: <https://cyberleninka.ru/article/n/protestnyye-mitingi-v-rossii-kontsa-2011-nachala-2012-gg-zapros-na-demokratizatsiyu-politicheskikh-institutov/viewer>
60. Predvybornaya programma Partii KPRF [online]. 2011. Dostupné z: <https://kprf.ru/crisis/offer/97653.html>
61. Predvybornaya programma Partii LDPR [online]. 2011. Dostupné z: https://priemnaya.duma.gov.ru/ru/info/inf/str/fr/ldpr/ldpr_prog/
62. Predvybornaya programma Partii "Spravedlivaya Rossiya" [online]. 2011. Dostupné z: <https://storage.spravedlivo.ru/pf54/047572.pdf>
63. Predvybornaya programma Partii "Yabloko" [online]. 2011. Dostupné z: <https://www.yabloko.ru/books/Program-27-10-11.pdf>

64. Konventsiya Organizatsii Ob"yedinennykh Natsiy protiv korruptsii [online]. 2003. Dostupné z: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/corruption.shtml
65. Vybery v Gosudarstvennuyu dumu Rossiyskoy Federatsii 2016. Bol'shaya Rossiyskaya Entsiklopediya [online]. 2016. Dostupné z: <https://bigenc.ru/c/vybory-v-gosudarstvennuuu-dumu-rossiiskoi-federatsii-2016-187e59>
66. NARODNAYA PROGRAMMA« YEDINOY ROSSII» [online]. 2016. Dostupné z: <https://er.ru/party/program>
67. Programma partii SPRAVEDLIVAYA ROSSIYA [online]. 2016. Dostupné z: <https://storage.spravedlivo.ru/pf59/075833.pdf>
68. Programma partii Yabloko [online]. 2016. Dostupné z: https://www.yabloko.ru/files/users/user3/programma_2017.pdf
69. PROGRAMMA LDPR 2016-2021 [online]. 2016. Dostupné z: <https://leomosk.livejournal.com/3056074.html>
70. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. Lobbying [online]. 2020. Dostupné z: <https://korupce.cz/protikorupcni-agenda/lobbying/>
71. Vybery v Gosudarstvennuyu dumu Rossiyskoy Federatsii 2021 [online]. 2021. Dostupné z: http://www.cikrf.ru/analog/ediny-den-golosovaniya-2021/p_itogi/
72. Programma partii LDPR [online]. 2021. Dostupné z: <https://minjust.gov.ru/uploaded/files/programma-ldpr-prinyataya-hhhiii-sezdom-ldpr-25-06-2021.pdf>
73. Programma partii KPRF [online]. 2021. Dostupné z: <https://kprf.ru/party/program>
74. Programma partii Yabloko [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.yabloko.ru/program2021>
75. Programma partii Yedinaya Rossiya [online]. 2021. Dostupné z: <https://er.ru/media/documents/July2023/p4hot4LxoMZvz9wXsji5.pdf>
76. Programma partii Spravedlivaya Rossiya [online]. 2021. Dostupné z: <https://storage.spravedlivo.ru/sr73/113269b.pdf>

8 Seznam tabulek a grafů

8.1 Seznam tabulek

Tabulka 1 - Typologie korupčních vztahů.....	15
Tabulka 2 - Zastoupení témat boje s korupcí v programech politických stran	49

8.2 Seznam grafů

Graf 1- Index vnímání korupce (CPI) v Rusku za období od roku 1996 do roku 2023.....	22
--	----